

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

KATEDRA ÚSTAVNÍHO A EVROPSKÉHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Program shovívavosti v rámci soutěžního práva EU

Plzeň 2021

Petr Louda

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Petr LOUDA**
Osobní číslo: **R16M0152P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Program shovívavosti v rámci soutěžního práva EU**
Zadávací katedra: **Katedra ústavního a evropského práva**

Zásady pro vypracování

Cílem této diplomové práce bude analýza důležitosti institutu spolupracujícího účastníka zakázaných dohod v rámci soutěžního práva. Pomyslná první část se bude věnovat obecně soutěžnímu a kartelovému právu Evropské unie, dotočeným článkům zakládajících smluv a dotčeným sekundárním pramenům evropského práva. Následně bude popsána ochrana soutěžního práva a řízení s tím spojená. Dále se bude konkrétněji věnovat anonymnímu oznámení zakázané dohody, důležitosti spolupráce účastníků zakázané dohody s komisí a vlivem spolupráce na výši následné sankce. Bude zmíněna i komparace vzhledem k českému a mezinárodnímu právu. Pro úplnost bude rozebrán konkrétní případ z pohledu teorie zmíněné v předchozích částech diplomové práce.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- BEJČEK, Josef a kol. Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. xxvii, 383 s. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-547-3.
- DUROVIC, Mateja. European law on unfair commercial practices and contract law. First published. Oxford: Hart Publishing, 2016. xix, 214 stran. Modern studies in European law; volume 62. ISBN 978-1-78225-811-7.
- EZRACHI, Ariel. EU competition law: an analytical guide to the leading cases. Sixth edition. Oxford: Hart, 2018. lxxviii, 719 stran. ISBN 978-1-50992-037-2.
- FRESE, Michael J. Sanctions in EU competition law: principles and practice. Oxford: Hart Publishing, 2016. xxviii, 284 stran. Hart studies in competition law. ISBN 978-1-50990-703-8.
- JONES, Alison a SUFRIN, B. E. EU competition law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], 2016. xcvi, 1274 stran. ISBN 978-0-19-872342-4.
- PETR, Michal. Vztah českého a unijního soutěžního práva. V Praze: C.H. Beck, 2018. xvi, 236 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-669-2.
- PIPKOVÁ, Petra Joanna. Rozsah odpovědnosti za škodu způsobenou porušením soutěžních pravidel EU. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. 198 stran. Prameny a nové proudy právní vědy; no. 58. ISBN 978-80-87975-06-0.
- STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondrej a PETR, Michal. Právo Evropské unie: Ústavní základy a vnitřní trh. Vydání první. Praha: Leges, 2017. 356 stran. Student. ISBN 978-80-7502-277-6.
- ŠMEJKAL, Václav a DUFKOVÁ, Barbara. Průvodce aktuální judikaturou Soudního dvora EU k ochraně hospodářské soutěže: 77 rozsudků z let 2006-2015. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. 230 stran. ISBN 978-80-87975-26-8.
- TICHÝ, Luboš et al. Evropské právo. 5., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2014. xlii, 756 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-546-6.
- TOMÁŠEK, Michal a kol. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. 496 stran. Student. ISBN 978-80-7502-184-7.
- WEATHERILL, Stephen. Law and values in the European Union. Oxford: Oxford University Press, 2016. xxxvi, 432 stran. Clarendon law series. ISBN 978-0-19-955727-1.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Tomáš Křivka
Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce:

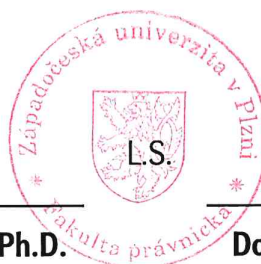
5. března 2020

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2021

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou vypracoval samostatně, s použitím odborné literatury a pramenů uvedených v seznamu, který je součástí této diplomové práce.

podpis

V Plzni dne 31. 3. 2021

Petr Louda

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu diplomové práce Mgr. Tomášovi Křivkovi, Ph.D. za cenné profesionální rady, připomínky k vybranému tématu práce.

Obsah

Úvod	10
1. Základy volného trhu a jeho poruchy	12
1.1. Dokonalá konkurence	12
1.2. Monopol	13
1.3. Kartelové dohody	14
1.4. Právní základ hospodářské soutěže	15
2. Obecně o programu shovívavosti	18
2.1. Princip věžňova dilema v soutěžním právu	19
2.2. Vliv věžňova dilema na podání žádosti o shovívavost	19
2.3. Zhodnocení	20
3. Vývoj a původ programu shovívavosti v EU	22
3.1. Původ v USA	22
3.2. První výzva programu z roku 1996	23
3.2.1. Podmínky programu	23
3.2.2. Zhodnocení	24
3.3. Program z roku 2002	25
3.3.1. Podmínky programu	25
3.3.2. Zhodnocení	26
3.4. Aktuální program shovívavosti	27
3.4.1. Podmínky programu	28
3.4.2. Novela z roku 2015, ohledně poskytování informací ze spisu	31
3.4.3. Zhodnocení	31
4. Vybrané nástroje programu shovívavosti v EU	33
4.1. Podání žádosti o shovívavost ústně do protokolu	33
4.2. O vedení řízení podle článku 101 a 102 SFEU, nařízení (ES) č. 773/2004	34
4.3. eLeniency – elektronický portál programu shovívavosti	35
5. Narovnání jako ukončení kartelové dohody v EU	37
6. ECN – Evropská soutěžní síť	39
6.1. Místní příslušnost	39
6.2. Modelový program leniency	40
6.2.1. Podmínky modelu	40
6.2.2. Zhodnocení	42
7. Významná judikatura SDEU	43
7.1. Výše snížení pokuty v rámci programu shovívavosti – případ cholinchlorid	43
7.1.1. Okolnosti případu	43
7.1.2. Zhodnocení	44
7.2. Vztah vnitrostátního a unijního programu shovívavosti – případ Schenker	44
7.2.1. Okolnosti případu	44
7.2.2. Zhodnocení	46
7.3. Přístup k informacím programu shovívavosti – případ Donau Chemie AG	46

7.3.1 Okolnosti případu	46
7.3.2. Zhodnocení	47
8. Program shovívavosti v kontrastu se základními lidskými právy	49
8.1. Právo na spravedlivý proces	49
8.1.1. Princip zákazu sebeobviňování v programu shovívavosti	50
8.2. Presumpce nevinny	50
8.3. Ochrana citlivých informací	51
8.4. Ne bis in idem	52
8.5. Zhodnocení	52
9. Program shovívavosti v českém právním řádu	53
Závěr.....	55

Seznam použitých zkratk

ECN	Evropská soutěžní síť
EU	Evropská unie
Listina	Listina základních práv Evropské unie
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
ssk	Konference zasilatelů sběrných nákladek
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
Úmluva	Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod
USA	Spojené státy americké

Úvod

Kartelové dohody jsou nejzávažnějším způsobem narušení hospodářské soutěže, pojí se s nimi skrytost, těžká odladitelnost a důkazní nouze při jejich vyšetřování. Dopady na volný trh a spotřebitele jsou značné. Následky kartelových dohod se projevují v růstu cen a omezení nabídky zboží a služeb. Cílem antimonopolních autorit je potírat zakázané dohody a hledat instrumenty k tomu nejvhodnější.

Problematika kartelových dohod se především váže k ekonomickým principům, se kterými se musí soutěžitelé na volném trhu vypořádat. Utvoření kartelu je pro soutěžitele postup, jak si nezákonně zajistit výhodnou pozici na trhu, snížit náklady na hospodářskou soutěž a zvýšit zisk.

Aktuálnost zakázaných dohod spatřuji v jejich filosofické jednoduchosti. Věřím předpokladu, že alespoň ve formě myšlenky se zakázanou dohodou potýkalo větší množství vedoucích pracovníků podniků, kteří jsou stavěni před úkol zvyšování zisku. Tedy nebylo by jednodušší se s konkurencí dohodnout, než s ní stále soupeřit?

V první části této práce bych se rád zaměřil ekonomické jevy hospodářské soutěže, postavení podniků v ní a na principy volného trhu, které jsou zakázanými dohodami narušovány. Bez rozebrání těchto základních termínů nelze pochopit škodlivost kartelového chování a nutnosti jeho potírání.

Vnitřní trh je základním kamenem společenství, lze tedy předpokládat, že Komise jako strážkyně smluv bude vyvíjet veškerou možnou snahu k jeho zachování. Proto také ochrana hospodářské soutěže patří k důležitým aspektům posláním Komise. Evropská politika hospodářské soutěže prosazuje rovné postavení všech podniků na trhu. Zdárné vymáhání hospodářskosoutěžních norem se odráží v otevřeném konkurenčním trhu, který podporuje nové přístupy a inovace. Pokud si Společenství má ve světovém měřítku udržet postavení kvalitního průmyslu, je udržení řádné hospodářské soutěže správným prostředkem.

Z těchto důvodů je nutné hledání nových právních instrumentů, které pomohou nastolit rovnost soutěže na trhu Společenství. Samotné narovnání

hospodářské soutěže odstraněním kartelů je důležitější než jejich potrestání. Nikoliv nový ale spíše neznámý instrument, který se prosadil v odhalování zakázaných dohod je program shovívavosti, též leniency policy a podobně. Program shovívavosti není produktem evropského práva, avšak vhodně zapadl do rámce ochrany hospodářské soutěže.

O úspěšnosti programu shovívavosti v evropském soutěžním právu není pochyb. Cílem této diplomové práce není potvrzovat nebo vyvracet premisu o úspěšnosti programu. V této práci se zaměřím především na vývoj programu shovívavosti, jeho specifické nástroje a limity.

1. Základy volného trhu a jeho poruchy

Než budou rozebírány jednotlivé aspekty regulace je třeba stručně přiblížit ekonomické funkcionality volného trhu. Volný trh je ve svém ideálním pojetí hlavním stavebním kamenem tržní ekonomiky. Na volném trhu dochází ke střetu nabídky a poptávky bez regulace ze strany státu. Dalším základem volného trhu je soutěž mezi firmami navzájem, v českém právním řádu se lze setkat i s termínem *soutěžitelé*.

1.1. Dokonalá konkurence

Teorie volného trhu se začala formovat v 18. století v dílech Adama Smithe. Hlavní myšlenka spočívá v odstranění veškerých obchodních překážek ze strany států, odstranění cenotvorných nástrojů a jiných omezení. Důsledkem má být čistá hospodářská soutěž, kterou koriguje volná ruka trhu k všeobecné spokojenosti.¹

Ač je známkou volného trhu oproštění se od jakékoli regulace paradoxně je třeba soutěžního práva, které nastoluje rovnováhu na trhu, způsobenou poruchami na straně soutěžitelů, kteří se snaží různými praktikami dosáhnout větších zisků. Soutěžní právo se snaží tyto poruchy eliminovat a zároveň jim předcházet. Nejprve, než bude možné popisovat poruchy trhu a jejich nápravu je zapotřebí popsat tzv. *dokonalou konkurenci* ke které je třeba se i regulativně přiblížit. A to z důvodu, že konkurenční prostředí vytváří svým tlakem snahu u soutěžitelů k inovacím a větší efektivnosti.

Mezi prvky dokonalé konkurence patří, (i) velké množství firem nabízející stejných druh zboží, s tím že jejich velikost je podobná anebo alespoň žádná není vzhledem k trhu v dominantním postavení; (ii) na straně poptávky dostatečně velké množství kupujících; (iii) jak subjekty na straně nabídky, tak subjekty na straně poptávky disponují veškerými informacemi o cenách a vlastnostech konkurenčních statků²; (iv) novým firmám nejsou kladeny překážky ke vstupu na relevantní soutěžní trh, a naopak stávajícím soutěžitelům není bráněno odchodu z trhu (žádné transakční náklady); (v) neexistence externalit.³ Splnění těchto podmínek v reálném

¹ JONES, Alison a SUFRIN, B. E. EU competition law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], 2016. xcvi, s. 2.

² Tato informovanost musí probíhat mezi všemi účastníky trhu v reálném čase bez zpoždění (zvýhodnění).

³ TOMAŽIČ, Ivan et al. Ekonomie pro právníky. Upr. dotisk 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 73.

světě je nemožné, avšak je možné mít dokonalou konkurenci za ideální cíl o který je třeba se snažit i za předpokladu, že nelze dosáhnout. Tlak na dokonalou konkurenci má ve výsledku technologický pokrok.

Z výše uvedeného mimo jiné vyplývá, že nastavení volného trhu při dokonalé konkurenci vede k rovnosti sil mezi poptávajícími a subjekty na straně nabídky. Nakupující udávají cenu na trhu, kterou se firmy snaží uspokojit. V tomto systému ovšem dochází k optimalizaci marže, která je stejná pro všechny firmy na straně nabídky. V dokonalé konkurenci jsou firmy omezeny stejným zdrojem vstupů, tudíž optimalizace za účelem efektivnosti se odráží pouze ve vnitřních procesech. Při dokonalé konkurenci žádný ze soutěžitelů nemá výhodnější pozici, a proto jsou v rovnocenném postavení. Každý soutěžitel se snaží dosáhnout nejvyššího zisku na trhu, který je rozdílem celkových příjmu a celkových nákladů. V případě, že by při dokonalé konkurenci docházelo v určitém odvětví k maximalizaci zisku z důvodu malému počtu konkurence a zároveň s mnohostí poptávky. Vedlo by to k vstupu nových soutěžitelů na trh a optimalizace ceny, tedy její snížení. Noví soutěžitele by využili neomezené dostupnosti informací a bezbariérového vstupu na trh.⁴

1.2. Monopol

Naprostým opakem dokonalé konkurence je monopol. V případě monopolu na trhu působí na straně nabídky pouze jediný prodávající. Tento stav může být zapříčiněn různými faktory, jak ekonomickými, tak právními. Mezi ekonomické faktory patří například bariera na straně nákladových vstupů na straně potencionální konkurence, která může být způsobena unikátním know-how monopolisty. Mezi tento druh monopolistů často ekonomové řadí technologické společnosti se zaměřením na oblast informačních technologií (společnost Microsoft se svým operačním systémem Windows pro B2B a B2C klientelu)⁵ Monopol s právním základem vzniká udělením specifického oprávnění subjektu státní mocí. Monopolem na základě získaného oprávnění je například Česká pošta, s. p. Tento druh monopolu se též nazývá monopolem přirozeným, kdy od počátku vstupu firmy na trh nedošlo k vytvoření konkurenta. Nelze přímočaře tvrdit, že by nebylo možné

⁴ TOMAŽIČ, Ivan et al. *Ekonomie pro právníky*. Upr. dotisk 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 74.

⁵ Tamtéž.

vstoupit na trh s poskytováním poštovních služeb, avšak dominance České pošty, s. p. je zřejmá z historického hlediska.⁶

Monopolistu charakterizuje naprosto volné chování při tvorbě cenové politiky. Poptávající jsou na monopolistovi zcela závislí, tedy není možná náhrada za substituční produkt se srovnatelnými cenami. V případě snahy o zvyšování marže s cílem dosáhnout maximalizace zisku nemusí monopolista dosáhnout kýženého výsledku. Chování poptávajících v případě zbytnosti nabízených produktů povede k utlumení poptávky. Proto maximalizace zisku musí korelovat s fikcí ceny, která by vznikla při dokonalé konkurenci, ovšem s přírůžkou, kterou poptávající je ještě ochoten akceptovat. A proto monopolista dosáhne celkového zvýšení zisku při větších objemech prodeje oproti malým prodejům s vysokou marží.⁷

Monopol v ryzí formě nalezneme na trhu jen výjimečně. Monopol je zde popsán jako protiklad vůči dokonalé konkurenci. Kombinaci těchto systémů nalezneme na skutečném trhu. Kdy snahou firem je často dostat se do postavení monopolisty. Naopak pro poptávající, často spotřebitele je nejvhodnější systém dokonalé konkurence. Do tohoto prostoru vstupuje soutěžní právo s cílem vybalancovat ekonomické poruchy, které trh sám o sobě nedokáže odbourat.

1.3. Kartelové dohody

Kartelovou dohodou je protisoutěžní postup na horizontální úrovni, tedy mezi soutěžiteli stejné hospodářské úrovně a velikosti. Hospodářskou úrovní je pozice na pomyslném řetězci výroby na relevantním trhu. V horizontálním postavení jsou například dva anebo více výrobců nábytku. Naopak postavení výrobce nábytku a zpracovatele dřeva – pily, by bylo postavením vertikálním. Protisoutěžní postup kartelistů je spatřován v obcházení přirozené soutěže nabídky a poptávky na volném trhu dohodou. V ideálním světě dokonalé konkurence by produkované množství či cena byla určena tržním mechanismem. Kartelistné tyto základní mechanismy obcházejí a dohodou určují jejich výši k zvýšení marže či snížení nákladů. V některých případech v kartelových dohodách dochází

⁶ Provozování poštovních služeb | Český telekomunikační úřad. *Český telekomunikační úřad* [online]. Copyright © 2018 [cit. 21.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/postovni-sluzby-provozovani>

⁷ JONES, Alison a SUFRIN, B. E. *EU competition law: text, cases, and materials*. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], 2016. xcvi, s. 8.

i ke sjednocení výrobních postupů, aby produkty kartelistů byly zaměnitelné. Takové to jednání značně omezuje vstup nových konkurentů na trh. Kartelovou dohodou dochází ke vzniku kolektivního monopolu, který má účinky na trhu jak monopol samotný viz výše.⁸

1.4. Právní základ hospodářské soutěže

Ochrana hospodářské soutěže patří mezi esenciální stavební kameny evropské integrace. Nástrojem této ochrany je evropské soutěžní právo, které si klade za cíl ochránit základní svobody Společenství. Mezi tyto základní svobody patří (i) volný pohyb zboží, (ii) osob, (iii) služeb a (iv) kapitálu.⁹ I přesto, že je hlavním úkolem Společenství chránit volnost vnitřního trhu vůči ochrannářským pohnutkám členů Společenství. Dostávají se do hledáčku regulace i soukromé společnosti, které pomocí kartelových dohod mohou narušit vnitřní trh. Vzhledem k fenoménu globálních korporací, které se svojí ekonomickou silou blíží velikosti menších států Společenství. Tyto korporace se pomocí kartelových dohod mohou snažit k rozdělení vnitřního trhu na segmenty jednotlivých států, které jsou pro ně při cenotvorbě výhodnější.

Základním článkem, který stanovuje základní premisy ochrany hospodářské soutěže je článek 101 Smlouvy o fungování Evropské unie (dříve článek 81)¹⁰. Navazující článek 102 se vzhledem k leniency programu neužijí, jelikož upravuje problematiku monopolistické konkurence. V prvním odstavci článku 101 SFEU jsou kartelové dohody označeny jako dohody a veškerá rozhodnutí, které mají za cíl jednání ve shodě, jejímž důsledkem je narušení, či úplné znemožnění hospodářské soutěže. Následuje demonstrativní výčet nejběžnějších způsobů narušení hospodářské soutěže prostřednictvím jednání ve shodě na základě zakázané dohody. První kategorii jsou dohody určující přímo či nepřímo nákupní nebo prodejní ceny, či jiné obchodní podmínky, které mají srovnatelný efekt nákupní či prodejní ceny. Tato kategorie je nejběžnější formou tvrdého kartelu. Druhou kategorií jsou proti soutěžní ujednání, která omezují nebo kontrolují výrobu

⁸ BEJČEK, Josef a kol. Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 260.

⁹ STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondřej a PETR, Michal. Právo Evropské unie: Ústavní základy a vnitřní trh. Vydání první. Praha: Leges, 2017. s. 314.

¹⁰ Provázanost s předcházející Smlouvou o Evropském společenství je potřebná zejména z důvodu kdy některá substituční stále platná nařízení používají starší označení článku ve svých odkazech, před platností Smlouvy o fungování Evropské unie.

či odbytu. Tato ujednání vyvolávají nepřímo i růst cen, vzniklým umělým nedostatkem zboží. Rozdělení trhu je další kategorií narušení hospodářské soutěže v rámci trhu Společenství. Dalšími dvěma kategoriemi jsou více zastřené poruchy soutěže na trhu ve formě uplatňování rozdílných podmínek vůči svým obchodním partnerům při druhu plnění stejné povahy, a podmínění uzavření obchodu (smluv) podmínkami, které věcně dle zvyklostí daného odvětví nesouvisí v předmětu obchodu. V druhém odstavci je ukotvena zásada, že ke kartelovým dohodám se přihlíží, že jsou neplatné *ex tunc*. Poslední odstavec rozvíjí výjimky, kdy je možné kartelové dohody uzavřít v souladu s evropskou legislativou. Podmínkou takové výjimky je přispění kartelistů ke zlepšení výroby nebo distribuce za účelem technického či hospodářského pokroku, kdy beneficentem těchto kroků bude spotřebitel.¹¹

Prováděcím nařízením dotčeného článku 101 SFEU Nařízení rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže. Toto nařízení vešlo v platnost před účinností Lisabonské smlouvy tudíž operuje s původním číslováním. Účelem nařízení je sjednotit postup států společenství v ochraně hospodářské soutěže a zakotvit procesní pravidla jeho vymáhání.¹² Vzhledem k podezření a vyšetřování domnělých kartelistů ať Komisí nebo jednotlivými antimonopolními úřady členských států Společenství platí, že spočívá důkazní břemeno na těchto vyšetřujících orgánech. Tedy je zde uplatňován princip *presumpce nevinny*. Opačná důkazní povinnost je uplatňována v případě výjimek dle článku 103 SFEU viz výše, tato reverzní důkazní povinnost logicky navazuje do kontextu ochrany vnitřního trhu před nežádoucími dohodami.¹³ Komise je z pozice strážkyně smluv oprávněna zejména následujícím vyšetřovacím úkonům k ochraně článků 101 a 102 SFEU. Obstarávání informací od podniků nebo sdružení podniků formou žádosti o informace. Dožádaným podnikům je stanovena lhůta na sdělení informací. Rozsah žádaných informací je v dikci Komise. Za neposkytnutí informací hrozí podnikům sankce.¹⁴ Obdobně může Komise získávat podklady pro šetření narušení hospodářské soutěže od jiných fyzických či právnických osob, které nejsou přímo vyšetřovány. Od těchto osob je

¹¹ SFEU 101

¹² Úř. věst. L 1/1, 4.1.2003, s. 206.

¹³ Úř. věst. L 1/1, 4.1.2003, s. 212.

¹⁴ Úř. věst. L 1/1, 4.1.2003, s. 217.

ale vyžadován souhlas k zapojení se do vyšetřování poskytnutím informací, tento úkon se nazývá dotazování. V případech, kdy je tomu nezbytné může Komise zahájit prohlídku vnitřních prostorech kontrovaného podniku s cílem obstarání listinných či jiných důkazů souvisejících s porušením soutěžního práva. Za tímto účelem mohou zmocnění kontrolori komisi nebo další zmocnění úředníci provádět kopie účetních knih a obchodních záznamů. V rámci kontroly v místě podniku jsou zmocněnci Komise oprávněni k sepisování výpovědí zaměstnanců nebo vedoucích pracovníků kontrolovaného podniku.¹⁵ Šetřením komise nejsou nijak dotčeny pravomoci národní antimonopolních úřadů Společenství. Sankce za nespolupraci během vyšetřování, či poskytování zavádějících či nepravdivých informací podnikem Komisi je do výše 1 % z obrátu za předchozí hospodářský rok. V případě prokázání porušení soutěžních pravidel hrozí každému účastníkovi zakázané dohody pokuta ve výši 10 % jeho celkového globálního obrátu za předchozí hospodářský rok. Výše pokut je stanovována poměrově vůči významnosti účasti na dohodě a délce trvání dohody.¹⁶ Hrozba vysoké sankce potvrzuje závažnost protisoutěžních jednání. Zároveň by měla podniky od takového jednání odradit. Přezkumnou instancí je Soudní dvůr, popřípadě Tribunál.

¹⁵ Úř. věst. L 1/1, 4.1.2003, s. 218.

¹⁶ Úř. věst. L 1/1, 4.1.2003, s. 221.

2. Obecně o programu shovívavosti

V předchozích kapitolách byl popsán ekonomický a právní základ zákazu kartelových dohod. Princip jejich škodlivosti, který se odráží ve zdražování zboží pro konečné spotřebitele či v omezení nabídky konkurenčních výrobků. I z těchto důvodů má tento druh soutěžního deliktu za následek vysoké sankce ze strany Komise. I přesto, že k potírání kartelových dohod má Komise rozsáhle vyšetřovací pravomoci, nevede to vždy k odhalení kartelu. Jelikož účastníci kartelu jsou si těchto sankcí a pravomocí Komise vědomi, snaží se důkazy o dohodě důkladně zakrýt. I v případě, kdy je podnik součástí kartelu již po delší čas, neměl do účinnosti programu shovívavosti (používá se též program leniency) motivaci kartel opouštět z důvodu vysoké sankce. Důvody opuštění kartelu mohou být různé, například obměna vrcholového managementu a následná změna corporate governance¹⁷ Těto situaci, ve které se nachází účastník kartelu pojednává filosofický koncept *věžňova dilema* a bude dále v této práci rozebrán.

Princip programu shovívavosti spočívá v přiznání se účasti na kartelu podnikem a poskytnutí dostatečného důkazního materiálu Komisi nebo jiné antimonopolní autoritě. Na oplátku je prvním podniku, který kontaktuje Komisi poskytnuta ochrana před sankcí za porušení soutěžního práva. Skrytost kartelových dohod nedává dohledovému orgánu nad hospodářskou soutěží jinou možnost než atraktivitou beztrestnosti celý kartel odhalit. Některé odborné publikace pochybují na morální bezvadnosti takového jednání a zastávají názor oportunity.¹⁸ Ovšem kladné výsledky programu v odhalování nových kartelů nelze odepřít. Ostatním kartelistům, kteří by podali žádost o plnou imunitu v rámci leniency nebude přihlíženo. Avšak mohou dosáhnout výrazného snížení pokuty za snahu o spolupráci. Z těchto důvodů je důležité, aby u příchozích žádostí byl dostatečně určitě a prokazatelně zaznamenáno datum a čas podání. V případech, kdy žádost neobsahuje dostatečné důkazy nebo naopak antimonopolní orgán jimi již v době podání žádosti disponuje, nelze imunitu přiznat. V programech shovívavosti se poskytuje pouze imunita vůči sankcím ze strany antimonopolních orgánů, tedy není vyloučena soukromoprávní odpovědnost za způsobenou škodu.

¹⁷ STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondrej a PETR, Michal. Právo Evropské unie: Ústavní základy a vnitřní trh. Vydání první. Praha: Leges, 2017. s. 336.

¹⁸ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír, a kol. Právo Evropské unie. 2. akt. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 284.

2.1. Princip věžňova dilema v soutěžním právu

Zakázané dohody, na které se vztahují principy programu shovívavosti se nejčastěji tvoří na oligopolním trhu. Oligopolní trh je soutěžním trhem, kterému dominují velké podniky. V rámci zúžení hospodářské soutěže účastí několika dominantních soutěžitelů na trhu dochází k nevyhnutelnému ovlivnění mezi nimi samotnými. Jak již bylo několikrát zmíněno každý podnik, i ten oligopolním trhu je ekonomickými zákonitostmi stavěn před problematiku zvyšování zisku, buď zvyšováním efektivnosti nebo zvyšováním marže. Těchto skutečností jsou si soutěžitelé na oligopolním trhu vědomi, a proto jsou jejich obchodní rozhodnutí ovlivňována rozhodnutími konkurence.¹⁹ Vytváření cenové politiky může ovlivňovat chování dalších účastníků trhu. Například snížení marže jednoho z pěti dominantních podniků v daném odvětví povede k napodobení strategie druhým a třetím podnikem z důvodu obavy odlivu zákazníků. Čtvrtý a pátý soutěžitel je postaven před situaci, kdy buď si též sníží marži na výrobcích anebo může předpoklad, že snížení objemu prodeje nepovede k snížení celkové zisku. Tento jev je nazývám věžňovým dilematem. Podmínkou je nevědomost budoucího jednání konkurence. Všichni účastníci soutěže jsou si vědomi, že rozhodnutí jejich konkurentů na ně bude mít významný, avšak neví, jaké to rozhodnutí bude. Rozhodnutím je myšleno snižování i zvyšování prodejní ceny.

Tento filosofický jev se projeví i v případě uzavření kartelové dohody se stanovením prodejních cen. Vzhledem k jednoznačné protiprávnosti tohoto jednání nemůže se jeden kartelista domáhat neplnění dohody po druhém. Tudíž i při uzavření kartelové dohody jsou kartelisté postaveni před věžňovo dilema, zda všichni účastníci dohody se jí budou řídit.²⁰

2.2. Vliv věžňova dilema na podání žádosti o shovívavost

Jak již bylo v textu výše zmíněno maximálního užitku dosáhne první účastník kartelu, který požádá o shovívavost. Účastníci zakázané dohody jsou v přetrvávající nejistotě, zda některý z účastníků nepodá žádost. Odhalení zakázané

¹⁹ JONES, Alison a SUFRIN, B. E. EU competition law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], 2016. xcvi, s. 652.

²⁰ JONES, Alison a SUFRIN, B. E. EU competition law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], 2016. xcvi, s. 654.

dohody pro antimonopolní orgány není snadný úkon. Největšího užítku podle vězňova dilematu dosáhnou všichni účastníci rovnoměrně pokud nebudou s vyšetřovateli vůbec spolupracovat. V principu, kdy není možné jednoznačné důkazy opatřit (soutěžitelé dohodu pečlivě utajují). Avšak banální porušení soutěžních pravidel by bylo prokázáno u všech účastníků domnělého kartelu. Hrozila by každému například 5% výše z celkové možné pokuty. Ale v případě udělení imunity, by žadateli nehrozila žádná pokuta. Dále, pokud se přiznají dva či více soutěžitelů najednou dostane každý 50% výši maximální možné pokuty. Výši pokuty 100 % slouží pro případ úspěšného šetření ze strany vyšetřovatele a bezchybné prokázání kartelové dohody. Pro lepší orientaci viz tabulka č. 1. Do této problematiky opět vstupuje riziko nevědomosti, jak se zachová další účastník zakázané dohody. Dále z výše uvedeného vyplývá, že nejvyšší možný užitek dosáhne skupina, při neoznámení kartelu. Může nastat i situace, kdy kartel nebude vůbec antimonopolními orgány odhalen. V případě individuálního hodnocení rizik uspěje varianta podání žádosti do programu leniency. Vytvoření nejistoty mezi kartelisty je jedním z cílů programu shovívavosti, kterého by šlo obtížně bez principu vězňova dilema dosáhnout.²¹

	Podnik B se <u>přizná</u> ke kartelové dohodě	Podnik B se <u>nepřizná</u> ke kartelové dohodě
Podnik A se <u>přizná</u> ke kartelové dohodě	Pokuta 50 % pro A a B	B získá imunitu; A pokutu 75 %
Podnik A se <u>nepřizná</u> ke kartelové dohodě	A získá imunitu; B pokutu 75 %	Pokuta 5 % pro A a B

Tabulka č. 1, schéma vězňova dilema

2.3. Zhodnocení

Nejistota a soutěžní prostředí hraje v rozhodování účastníku trhu významnou roli. Lze tedy vyloučit, že zvyšování nejistoty nevede k zvýšenému odhalování kartelů. I přesto, že motivace žadatelů programu může být různá. Nelze

²¹ TICHÝ, Luboš, Petra JOANNA PIPKOVÁ a Miloš KOCÍ. Program shovívavosti (leniency) – nové paradigma v českém právu hospodářské soutěže – podstata a dílčí bilance. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2019, 158(9), s. 249.

tedy jinak než klást domněnky, které vedli účastníky kartelu ho rozkrýt. V rámci trvání kartelu může být po uplynutí času výhodné pro jeho účastníka ho opustit, jelikož předpokládá že vyvinul převratný produkt, který již nepotřebuje ochranu na bázi dohody. Zároveň oznámením dohody regulačnímu orgánu, očistí svoje obchodní jméno a z tíží postupu konkurenci, které nezbyde jiná možnost než uhradit sankce. Další možností může být, že je kartel těsně před odhalením ze strany regulačního orgánu, který se již snaží získat potřebné důkazy. A proto program leniency představuje druh únikové strategie.²² Zdůrazňuji, že se jedná pouze o domněnky, jelikož skutečný počet aktivních kartelu není možné ověřit. A od existence programu shovívavosti ho kartelistů, kteří jsou těsně před odhalením budou hojně využívat. I pro antimonopolní orgány se jedná o ušetření lidských i finančních zdrojů na vyšetřování, které může skončit před soudem. Rád bych použil lidové přísloví, vlk se nažere a koza zůstane celá. A to z důvodu, které již byli několikrát zmíněny, obstarávání důkazu a prokazování kartelu je nesmírně těžká disciplína. A v některých případech by mohlo být vyšetřování a preventivní hledání kartelů nevhodné vůči hodnotě o kterou se imunitou přijde.

²² TICHÝ, Luboš, Petra JOANNA PIPKOVÁ a Miloš KOCÍ. Program shovívavosti (leniency) – nové paradigma v českém právu hospodářské soutěže – podstata a dílčí bilance. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2019, 158(9), s. 249.

3. Vývoj a původ programu shovívavosti v EU

Základem pro zařazení programu shovívavosti do evropské legislativy zapříčinilo několik faktorů. Nízký počet odhalených kartelů Komisí. Dále získané zkušenosti z vyšetřování a soudního řízení ve věci SARTOMPAND-IV C/33.833 z roku 1994 při kterém k odhalení kartelu pomohla významná spolupráce jednoho z obviněných kartelistů. A v poslední řadě inspirace právním řádem USA, ve kterém se obdoba programu shovívavosti již nacházela a praxe v té době byla již dvaceti letá.²³

3.1. Původ v USA

Americký právní řád má již dlouhou tradici ve spolupráci obviněných v trestních věcech. Jedná se způsob, jak hospodárně uzavřít vyšetřování deliktu trestem se kterým obviněný souhlasí. Do českého právního řádu je již nějaký čas implementován institut dohody o vině a trestu a začíná se častěji využívat.²⁴ Z těchto důvodů lze tvrdit, že jsou z amerického právního řádu přejímány úspěšné instrumenty do práva kontinentálního.

Program leniency je v USA zařazen jako nástroj tamního Ministerstva spravedlnosti. Princip programu je od počátku stejný, tedy že je slíbena odměna (imunita nebo snížení trestu) tomu, kdo se dobrovolně přihlásí a dozná že spáchal delikt. Samotný program má založila výzva Ministerstva spravedlnosti z roku 1978, která dávala možnost nového řešení v trestněprávním vyšetřování hospodářské soutěže na rozdíl od dohody o vině a trestu. V prvních letech toho programu bylo uvážení poskytnutí plné imunity, nebo o kolik bude snížen trest pouze na Ministerstvu. Důležité je též dodat, že v Americké úpravě hospodářské soutěže je přípustný trest odnětí svobody. S ním se v Evropské, popřípadě národní úpravě společenství, nesetkáváme. Aspekt hrozby odnětí svobody dle mého názoru ještě více motivuje samotné iniciátoři dohod (vždy to musí být fyzická osoba ve vrcholném postavení v rámci podniku) k využití imunity prostřednictvím programu. Ve stejném roce, kdy byl program shovívavosti adoptován Komisí, došlo

²³ TICHÝ, Luboš et al. Evropské právo. 5., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 444

²⁴ Přibývá kauz, které končí dohodou o vině a trestu, žalobci čekají další růst — ČT24 — Česká televize. ČT24 — *Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR — Česká televize* [online]. Copyright © [cit. 24.03.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3258002-pribyva-kauz-ktere-konci-dohodou-o-vine-a-trestu-zalobci-cekaji-dalsi-rust>

k reformě amerického programu, tedy k zpřesnění podmínek a zavedení programu i pro jednotlivce. Mezi základní podmínky patří upuštění od nezákonného jednání; spolupráce na vyšetřování s Ministerstvem; kompenzovat vzniklé škody. V americké ochraně hospodářské soutěže je přítomen výrazný prvek reparace.²⁵

3.2. První výzva programu z roku 1996

Jak již bylo zmíněno v předchozí části, Komise se v rámci získaných zkušeností z první poloviny devadesátých let rozhodla přeformulovat v první program shovívavosti v rámci právního řádu Společenství. Tento program, který byl publikován v Úřední věstníku v létě roku 1996 nepředstavoval úplně doslovný leniency program, jak je chápán dnes. Tato výzva Komise k programu odsuzovala protisoutěžní jednání ve formě kartelu, avšak podniku, který se rozhodl Kartel nahlásit Komisi zaručovala pouze snížení možné pokuty alespoň o 75 %. Zbýlých 25 % procent případné pokuty bylo na uvážení Komise.²⁶ Z této výzvy vyplývá, že Komise nepřevzala z amerického modelu programu shovívavosti plnou imunitu. Vlivem této neurčitosti nedošlo k zvýšenému rozkrývání zakázaných dohod. Dokonce došlo ke snížení počtu odhalených kartelů za srovnatelné období před zveřejněním výzvy. Respektive za období 1990-1994 bylo Komisí usvědčeno 185 kartelistů a v období od platnosti výzvy 1995-1999 45 kartelistů. Počet usvědčených kartelů byl v první polovině devadesátých let 9 a druhé polovině 10.²⁷ Z těchto dat lze dovodit, že se možnosti programu dostatečně nevyužily. Tento stav je možné přičíst adopcí době, která je potřeba pro každý nový předpis.

3.2.1. Podmínky programu

Program dělil podniky do různých kategorií podle participace na vyšetřování kartelu. První kategorii podle části B výzvy mohly podniky získat snížení pokuty v rozmezí od 75 % do plné imunity. Tato kategorie sloužila podnikům, které dle všeobecných zásad leniency programů využily prvotní

²⁵ TICHÝ, Luboš, Petra JOANNA PIPKOVÁ a Miloš KOCÍ. Program shovívavosti (leniency) – nové paradigma v českém právu hospodářské soutěže – podstata a dílčí bilance. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2019, 158(9), s. 242.

²⁶ Úř. věst. 96/C 207/04. 18.7.1996

²⁷ *Kartelová statistika Komise*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

oznámení o Kartelu vůči Komisi. Podniky které usilovaly o zařazení do části B výzvy museli splnit následující, informovat Komisi o existenci utajeného kartelu před tím než Komise zahájila vyšetřování takového kartelu; býti prvním podnikem který takové oznámení učiní; upustit od protisoutěžních jednání k době doručení oznámení; poskytnutí všech důkazů o existenci kartelů, které umožňují dotčené prošetření ze strany Komise; oznamující podnik nemohl být tak zvanou vůdčí osobou kartelu, či ostatní zúčastněné podniky k účasti na kartelu jakkoli donucovat. Při splnění těchto podmínek mohl oznamovatel dosáhnout až plné imunity.

Další kategorii obsahovaly podniky, které sice kartel neoznámily jako první, ale spolupracovali na jeho rozrytí a vyšetřování s Komisí. Zároveň museli splňovat podmínky z předchozího odstavce. Tato část upravuje situace, zmíněné v předchozí kapitole, kdy účastníci kartelu nezávisle na sobě dospějí ke stejnému rozhodnutí a podají žádost o shovívavost, ale objektivně doručili žádost jako další v pořadí před zahájením vyšetřování Komise. Těmto podnikům mohla být snížena pokuta o 50 % až 75 %.

Zbytkovou kategorii podniků byly takové, které žádné doznání k účasti na kartelu dopředu neprovedly, ale dostatečným způsobem s Komisí spolupracovali na vyšetřování Kartelu. Tato kategorie se nachází v části D výzvy.²⁸

Z procesního úhlu byly podmínky stanoveny nedostatečně určitě, tudíž měla komise širokou možnost vlastního uvážení na aplikaci podmínek.

3.2.2. Zhodnocení

Dle memoranda Komise, lze dovodit, že adaptace programu byla úspěšná až na začátku nultých let.²⁹ Zhodnocení prvního leniency programu v číslech bylo následující. Úspěšně bylo dokončeno na základě žádostí o shovívavost 16 vyšetřování, za které bylo uděleno na pokutách 2.240.000.000 euro, počet žadatelů byl větší než 80, 3 společnosti dosáhly na úplnou imunitu. Pokud se porovná počet uzavřených vyšetřování kartelu s počtem udělených imunit, vzniká slabina prvního leniency programu. Tedy že by počty žádostí a udělených imunit měli být víceméně totožné. Tento jev byl zapříčiněn nejednoznačnými pravidly pro udělování imunity,

²⁸ Úř. věst. 96/C 207/04. 18.7.1996

²⁹ Memorandum Komise, MEMO/02/23 [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_02_23

jak bylo popsáno výše. V období prvního programu nebylo žadateli jasně sděleno, zda obsah žádosti dostatečně opodstatňuje zařazení do části B programu. Komise dále v memorandu zhodnocuje celkový přínos jako výjimečný, jelikož bez programu leniency by se nedosáhlo takové úspěšnosti v boji s kartely. Dále dodává, že následující program bude zahrnovat větší právní jistotu a transparentnost pro zúčastněné podniky.³⁰ Postupný zvyšující se zájem o program leniency vedl k zvětšení vyšetřovacího útvaru zaměřeného na kartely.³¹

3.3. Program z roku 2002

V roce 2002 vydala Komise novou výzvu programu shovívavosti, do které zahrnula poznatky získané během účinnosti prvního programu. Došlo tedy k optimalizaci a zefektivnění celého procesu podání žádosti. Žadatelům se dostalo větší ochrany a celý program se stal více transparentní. Program byl též výslovně rozšířen o ochranu před novým deliktem *bid-rigging*, tedy zakázanými dohodami ve veřejných zakázkách, při kterém se soutěžitelé domlouvají, který z nich, jakou veřejnou zakázku vyhraje.³²

4.3.1. Podmínky programu

V druhém programu shovívavosti již Komise vytvořila jen dvě skupiny podniků, které mají nárok na snížení pokuty. První kategorii je podnik, který splňuje kritéria podle části A programu. Těmito podmínkami jsou, podnik předloží důkaz který podle názoru Komise umožní Komisi přijmout rozhodnutí o zahájení vyšetřování zakázané kartelové dohody; v době předložení důkazu podnikem neměla Komise dostatečné důkazy k přijetí rozhodnutí o zahájení vyšetřování zakázané dohody; podnik s Komisí plně, stále a pohotově spolupracuje v rámci celého vyšetřování zakázané dohody; podnik ukončí protiprávního jednání plynoucího z kartelové dohody nejpozději v době předložení důkazu Komisy při žádosti o shovívavost; podnik nečinil kroky, které by nutily ostatní účastníky kartelu k jeho vytvoření nebo setrvání v něm. V případě, že podnik splnil všechny podmínky uvedené výše, Komise mu zajistila ochranu před pokutami. V části

³⁰ Komise se zmiňuje o druhé výzvě leniency programu z roku 2002

³¹ Press corner, MEMO/02/23 [online]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_02_23

³² Úř. věst. 2002/C 45/03. 19. 2. 2002

procesní, se vyskytuje několik nových prvků. Jedním z nich je možnost „nanečisto“ formou hypotéz zjistit, zda shromážděné údaje potencionálním žadatelem jsou dostačující pro splnění podmínek typu A, tedy žádosti o shovívavost, která povede k přímé plné ochraně před pokutami. V takovém případě je možné předložené důkazy (dokumenty) pozměnit, aby zůstaly utajeny citlivé skutečnosti. Tento prvek vkládá do programu shovívavosti princip transparentnosti, kdy je potencionální žadatel formou konzultace vyrozuměn, zda má na zapojení do programu nárok. Dalším prvkem je písemné potvrzení, které vydává orgán Komise, Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž, v tomto potvrzení stvrzuje, že byla žádost o shovívavost přijata, součástí potvrzení je datum podání.³³

Druhá kategorie podle vyhlášky programu slouží podnikům, které nesplňují podmínky podle oddílu A. Do oddílu B se především zařadí podniky, které nepodaly žádost o shovívavost jako první. Hlavní podmínkou této kategorie je poskytnutí hodnotného důkazu či přidanou hodnotu k již existujícím důkazům vyšetřovacímu orgánu Komise. Hodnotným důkazem je myšlen důkaz přímý. Následně je podnik přiřazen do úrovně snížení podle pořadí, kterému bylo přiřknuto zařazením do kategorie B. Úrovně jsou následující, pro první podnik, který splnil podmínky hodnotného důkazu bude pokuta snížena o 30 až 50 %; pro druhý podnik, který splnil podmínky hodnotného důkazu bude pokuta snížena o 20 až 30 %; pro třetí a další podnik, který splnil podmínky hodnotného důkazu bude pokuta snížena až o 20 %. Stejně jako v kategorii podle oddílu A podnik obdrží potvrzení o předložení příslušných důkazů.

3.3.2 Zhodnocení

Po třech letech působnosti druhého leniency programu přichází Komise s další bilanční správou, která vedla k revizi stávajícího programu. Během účinnosti druhého programu shovívavosti o něj požádalo 167 podniků. Z toho 87 podniků požádalo o plnou imunitu dle kategorie A a zbylých 80 podniků požádalo o snížení výše pokuty poskytnutím přímých důkazů Komisy. Což je významný nárůst oproti prvnímu leniency programu.³⁴ Komise se při vyšetřování kartelu v rámci programu shovívavosti dostala před řešením nové otázky. Jeden z podniků, který požádal o

³³ Úř. věst. 2002/C 45/03. 19. 2. 2002

³⁴ Memorandum Komise, MEMO/06/357 [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_06_469

udělení imunity za rozkrytí kartelu a byla mu podmíněčně přiznána, tuto skutečnost sdělil ostatním účastníkům kartelu. Z těchto důvodů ostatní podniky v kartelu neoznámenou kontrolu v podniku ze strany Komise očekávali. Z tohoto důvodu byla následně Komisí imunita podniku odebrána.

I nadále se však v žádostech objevovaly nedostatky ve smyslu nedostatečného poskytnutí relevantních informací zevnitř kartelu, které vedly k poskytnutí imunity pouze pro 57 podniků z 87. Z těchto důvodů se Komise rozhodla program zrevidovat. Dále Komise přichází s třetí verzí leniency programu a vzorového leniency programu podle ECN (Evropské soutěžní sítě), to organizace sdružuje je všechny antimonopolní orgány Společenství a složí jako fórum pro sjednocení ochrany hospodářské soutěže.³⁵

Dle mého názoru úspěšnost druhého leniency programu v rámci evropského soutěžního práva spočívala v jasně definovaných mantinelech odpuštění imunity. Dále v jisté imunitě v smyslu ochrany před pokutou i od národní antimonopolních úřadů společenství, v rámci principu *ne bis in idem*. Zavedení možnosti konzultace s orgány Komise před podáním žádosti o shovívavost dle mého uvážení podpořila zájem o tento program, z důvodu objasnění si možných sporných bodů před závazným podáním samotné žádosti. Nakonec bych rád zopakoval, že druhé kolo programu trvalo polovinu prvního programu, z toho vyplývá, že účinnost zvýšila čtyřnásobně. A tím byla potvrzena bezkonkurenčně výhoda leniency programu jako způsobu boje s *hardcore cartels*.

3.4. Aktuální program shovívavosti

Po dekádě fungování programu shovívavosti v evropském právu, vytvořila Komise poslední a aktuální výzvu leniency. Do nové výzvy Komise zahrнула veškeré zkušenosti s aplikací programu a dále ho upřesnila. Příprava výzvy byla konzultována s ECN i s odbornou veřejností.³⁶

³⁵ Memorandum Komise, MEMO/06/357 [online]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_06_469

³⁶ Doporučení poradenských společností a profesních komor [online]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/competition/cartels/legislation/leniency_consultation.html

3.4.1. Podmínky programu

V úvodní části programu jsou popsány druhy narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu Společenství na které se shovívavost vztahuje. Tyto druhy narušení veřejné soutěže vycházejí z článku 101 SFEU a jsou vymáhány v rámci sekundárního práva, nařízení 1/2003. Program shovívavosti pracuje s termínem odměna pro podnik, který pomohl rozkrýt utajený kartel. Mezi nejzávažnější druhy kartelu patří takové, které vykazují tato jednání, *jednání ve vzájemné shodě mezi dvěma či více soutěžiteli s cílem koordinovat jejich soutěžní chování na trhu a/nebo ovlivňovat příslušné parametry hospodářské soutěže, a to prostřednictvím praktik, jako je stanovování kupních nebo prodejních cen či jiných obchodních podmínek, přidělování produkčních nebo prodejních kvót, sdílení trhů včetně rozdělování trhů, omezování dovozů a vývozů a/nebo protisoutěžní chování vůči dalším konkurentům.*³⁷ Dále Komise uvádí, že odhalení kartelu i přes poskytnutí odměny kartelistům, převažuje nad jejich sankcionováním. Tedy že odpuštění pokut představuje menší strany pro společenství než pokračující neodhalený kartel pro vnitřní trh.

Princip dělení podniků do dvou kategorií zůstává v platnosti z druhého programu leniency. Těmito dvěma kategoriemi jsou, ten podnik, který dosáhne na plnou imunitu ze strany Komise, a ty podniky, které v rámci spolupráce s Komisí během vyšetřování dosáhnou na poměrné snížení pokuty podle přínosu jimi poskytnutých důkazů. Ochrana před sankcí bude poskytnuta prvnímu podniku, který podá žádost s dostatečně určitým počtem přímých důkazů, které povedou Komisy k vyšetřování kartelu a provedení inspekce u ostatních kartelistů. Na rozdíl od předchozího programu leniency, výzva z roku 2006 obsahuje rozsáhlejší konkretizaci druhů a skupin důkazů, které jsou Komisí vyžadovány pro dosažení práva na imunitu podnikem podle programu leniency. Mezi tyto důkazy patří, *podrobný popis údajné kartelové dohody, včetně například cílů, činností a fungování této dohody; údaje o dotčených produktech nebo službách, zeměpisném rozsahu, době trvání kartelu a odhadovaných objemech trhu, který byl ovlivněn údajným kartelem; určité dny, místa, obsah a účastníci údajných kontaktů v rámci kartelu, a všechna relevantní vysvětlení v souvislosti s jednotlivými důkazy*

³⁷ Úř. věst. C 298/17. Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů. 8. 12. 2006

*předloženými na podporu žádosti.*³⁸ Na tomto výňatku přímo z výzvy je patrné, že Komise dostatečně určitě vymezila podrobnost důkazů. Je tedy ze strany žadatele potřeba detailně specifikovat ze strany žadatel jakých schůzek se v rámci domlouvání kartelu účastnil, s jakými subjekty jednal a též kde a kdy se tyto schůzky udály. Novou podmínkou je sdělení informací o fyzických osobách, které za soutěžitele účastnili kartelu. Mezi tyto údaje patří jména, postavení v rámci podniku, adresy jejich kanceláří, v případě že do kartelu byli zapojeny jiné fyzické osoby, které nejsou přímými zaměstnanci soutěžitele ani nejsou ve výkonných orgánech soutěžitele, žadatel uvede adresy jejich bydliště. Stejná povinnost se vztahuje i na identifikaci bývalých osob zapojených do kartelu v minulosti. Poskytnutí těchto údajů je v kontrastu se zásadami ochrany osobních údajů, avšak bez nich by nebylo možné provést důkladné vyšetřování kartelu. Je pochopitelné, že výsledkem zapojených osob v rámci podniku Komise dosáhne hodnotných důkazů. Jedním z nových prvků aktuálního programu je i zanesení informace do žádosti o tom, zda podnik požádal o program leniency u jiného orgánu, například u antimonopolního orgánu státu Společenství, či jiného orgánu rozdílného od Komise, tato skutečnost platí i v případě, že podnik plánuje podat žádost rozdílného orgánu v budoucnu. Samozřejmostí zůstává, že podnik nemůže dosáhnout imunity v případě, že Komise již disponuje dostatečným množstvím důkazů prokazujících kartel v době žádosti o shovívavost. Dále byla upřesněna skutečnost nároku na snížení pokuty pro vůdčí podnik kartelu. Iniciátor kartelové dohody nemůže dosáhnout plné imunity, avšak při řádné a pohotové spolupráci na vyšetřování Komisí lze dosáhnout snížení výše pokuty podle druhé kategorie programu. Tato skutečnost zabraňuje situaci, kdyby iniciátor kartelu, jako výrazně silnější podnik na trhu, přinutil menší podniky ke kartelové dohodě, s cílem v budoucnu požádat o shovívavost, dosáhnout imunity a nechat Komisí udělit těmto malým podnikům pokuty, které by výrazně zhoršily jejich možnost následné konkurence.

Prvkem řízení, který zvýšil transparentnost a právní jistotu a dosud se v programu shovívavosti nenacházel, je možnost rezervace pořadí před samotnou formální žádostí. V případech, kdy jsou si zástupci podniku jisti, že by chtěli zákaznou dohodu opustit, ale nemají dosud shromážděné důkazy, nebo si přejí využít osobní ústní žádost na Generálním ředitelství pro hospodářskou soutěž

³⁸ Tamtéž

Komise. Rezervace pořadí zvyšuje jistotu žadatel o jeho prvenství, a tedy možnosti získání plné imunity. Tato rezervace není banketní, tudíž žadatele musí uvést alespoň základní rysy o kartelu, tedy údaje o žadateli a důvodu odkladu podání formální žádosti o shovívavost.³⁹

Pro druhé a další žadatele nedošlo v leniency programu k významným změnám. Stále platí, že pokud podnik nepodal žádost jako první, může využít výrazného snížení pokuty, podle pořadí podání žádosti. Pro snížení pokuty musí splnit podnik následující. Hlavní podmínkou této kategorie je poskytnutí hodnotného důkazu či přidanou hodnotu k již existujícím důkazům vyšetřovacímu orgánu Komise. Hodnotným důkazem je myšlen důkaz přímý. Následně je podnik přiřazen do úrovně snížení podle pořadí, kterému bylo přiřknuto zařazením do kategorie III A. Úrovně jsou následující, pro první podnik, který splnil podmínky hodnotného důkazu bude pokuta snížena o 30 až 50 %; pro druhý podnik, který splnil podmínky hodnotného důkazu bude pokuta snížena o 20 až 30 %; pro třetí a další podnik, který splnil podmínky hodnotného důkazu bude pokuta snížena až o 20 %. Stejně jako v kategorii podle oddílu II A podnik obdrží potvrzení o předložení příslušných důkazů.⁴⁰

Pro všechny uplynulé výzvy k zapojení se do programu shovívavosti platí stejné základní myšlenky, avšak struktura jednotlivých výzev pracuje s jinou oddílovou systematikou a může být z komparativního pohledu matoucí. Například stěžejní kategorií je žádost o úplnou imunit, která se v rámci času měnila takto, v programu leniency z roku 1996 se jednalo o kategorii B, v programu leniency z roku 2002 kategorií A a v programu leniency z roku 2006 kategorií II A. Obdobně je tomu i u kategorie snížení pokuty dalším spolupracujícím členům kartelu a to takto, v programu leniency z roku 1996 se jednalo o kategorii C, v programu leniency z roku 2002 kategorií B a v programu leniency z roku 2006 kategorií III A.

³⁹ Úř. věst. C 298/17. Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů. 8. 12. 2006

⁴⁰ Úř. věst. C 298/17. Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů. 8. 12. 2006

3.4.2. Novela z roku 2015, ohledně poskytování informací ze spisu

Leniency program z roku 2006 se dostal relativně nedávno změn ohledně nahlížení účastníku kartelu do spisového materiálu žádosti.

Veškerý spisový materiál Komise ohledně vyšetřování zakázané dohody a jeho obsah o skutečnostech, které o sobě uvedli jednotlivý žadatelé, může sloužit výhradně k tomuto vyšetřování. V případech, kdy podnik samotný nebo jeho právní zástupce využívá nahlédnutí do vyšetřovacího spisu je vázán tím, že neposkytne údaje, které se ze spisu dozvěděl v rámci jiných řízení před dalšími antimonopolními autoritami, civilnímu soudy ve sporech o náhradu škody a jiné. V případě porušení bude podnik označen jako nespolupracující a nebude mu odměna poskytnuta, nebo snížení pokuty. Dále viz citovaná část ustanovení. *Mimoto, dojde-li k využití informací poté, co Komise v daném řízení přijme rozhodnutí o zákazu, může Komise kromě příslušných sankcí podle vnitrostátního práva požádat soud v jakémkoli řízení u soudů Unie, aby pokutu dotčenému podniku zvýšil. Pokud by bylo kterékoli z výše uvedených omezení, pokud jde o využití informací, v kterémkoli okamžiku a za účasti externího právního zástupce porušeno, může Komise tuto skutečnost oznámit advokátní komoře daného právního zástupce a dát podnět k zahájení disciplinárního řízení.*⁴¹

S tím je spojená i nemožnost vnitrostátních soudů, které vedou civilní řízení o náhradě škody způsobené kartelem žádat o přístup do vyšetřovacího materiálu Komise. Při náhradě těchto škod lze vycházet pouze z konečného veřejného rozhodnutí Komise.⁴²

3.4.3. Zhodnocení

Dle mého názoru se Komisi podařilo úspěšně vytvořit účinný program shovívavosti, který aplikuje poznatky z praxe. Výzva programu řádně hledá rovnováhu mezi jednotlivými zásadami. V programu se dostatečně vychází vstříc podnikům, aby se do něj zapojili, je jim umožněna rezervace pořadí a písemné potvrzení o nároku na odměnu. Zároveň je kladen důraz na ochránářský charakter programu, tedy informace poskytnuté podnikem musí vést vždy k rozkrytí, zrušení

⁴¹ Úř. věst. C 256/01. Změny v oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů. 5. 8. 2015

⁴² Tamtéž

a potrestání kartelu. Kladně lze hodnotit možnost podání žádosti ústně a předběžné projednání nároku na imunitu.

Jelikož je hlavním cílem Komise kartely na vnitřním trhu odbourat, je žadatelům poskytnuta ochrana poskytnutých údajů. V případě, kdyby veškeré skutečnosti, které podnik poskytne v rámci žádosti o shovívavost, byly bezpodmínečně všem dostupné. Atraktivnost programu by klesá na minimum, z důvodu rizik z civilních sporů o náhradu škody, kdyby žalobci mohli čerpat z materiálů poskytnutých samotným kartelistou.

4. Vybrané nástroje programu shovívavosti v EU

4.1. Podání žádosti o shovívavost ústně do protokolu

Veškeré úkony ohledně programu shovívavosti se činí vůči Generálnímu ředitelství pro hospodářskou soutěž se sídlem v Bruselu. Jednou z možností, jak úspěšně požádat o shovívavost je ústní slyšení v centrále Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž. Pro tento případ byl vydán pokyn, který dále rozvíjí náležitosti slyšení, které samotná výzvy leniency neuvádí.

Podání žádosti o shovívavost v ústní formě předchází domluvení termínu slyšení telefonicky nebo emailem se zaměstnanci Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž. Žadatel je povinen uvést jaké osoby se budou účastnit slyšení, dále je povinen uvést jejich jména, data narození, národnost a čísla osobních dokladů. Schůzku na slyšení je potřeba domluvit alespoň s denním předstihem. Žadatel dále uvádí, kolik času bude potřebovat k předložení důkazů. Délka schůzky je naplánována dle požadavku žadatele o shovívavost, s tím že celkový čas je upraven zaměstnanci Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž vzhledem k obdobným slyšením. Slyšení se koná v úředních hodinách.⁴³

Při slyšení se od žadatele očekává, že je projev bude přímo směřovat k popisu údajného kartelu, metod jeho fungování a způsobu narušení hospodářské soutěže. Slyšení neslouží k prezentaci již předložených důkazů v písemné formě, ani k jejich překladu, ale žadatel může nejasné pasáže lépe interpretovat. Důležité je, že během slyšení není možné uvádět obchodní tajemství v rozporu s nařízením (ES) č. 773/2004, k tomuto nařízení bude věnován text níže. K jednotlivým částem slyšení může žadatel předkládat přílohy na elektronických nosičích, kvalita těchto elektronických dokumentů musí dostatečná, aby umožňovala strojové čtení.

Na závěr slyšení je žadateli předložena audio nahrávka slyšení ke kontrole, společně s jejím přepisem. Žadatel odpovídá za skutečnost, že nahrávka obsahuje skutečné a pravdivé vylíčení důkazů ohledně kartelu a řádně přepsána do písemného protokolu. Komise neodpovídá za nejednoznačně předvedené důkazy, které by mohly ohrozit přiřknutí imunity. Kontrola nahrávky probíhá v následujících dnech po slyšení, není technicky možné kontrolovat záznam ihned

⁴³ Podání ústní žádosti Generálnímu ředitelství pro hospodářskou soutěž [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/cartels/leniency/oral_statements_procedure_en.pdf

po slyšení. O případných nejasnostech nebo opravách záznamu slyšení se pořizuje nová nahrávka.⁴⁴

Vzhledem k aktuální situaci ohledně šíření viru COVID-19 není možné podávat žádosti o shovívavost osobně.

4.2. O vedení řízení podle článku 101 a 102 SFEU, nařízení (ES) č. 773/2004

Základním nařízením, které obsahuje pravomoc Komise vyšetřovat narušení hospodářské soutěže podle článku 101 a 102 SFEU je nařízení (ES) č. 1/2003. Toto nařízení pospané výše neobsahuje veškeré procesní principy potřebné k aplikaci leniency programu, za tímto účelem bylo přijato nařízení (ES) č. 773/2004. Nařízení o vedení řízení, dále rozvádí vyšetřovací pravomoci Komise, tedy Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž.

Komise v případě, že zahájí vyšetřování ohledně porušení soutěžních pravidel Společenství nejprve vyrozumí zúčastněné strany, poté může informaci o zahájení řízení libovolným způsobem zveřejnit. V případě, kdy Komise užívá při vyšetřování dotazování stran vyšetřování, poučí je o dobrovolnosti tohoto dotazování. Dále dotazovanému sdělí svůj úmysl o zaznamenání dotazování nahrávkou. Součástí těchto úkonů je i kontrola nahrávky dotazovaným, zda jsou všechny skutečnosti, důkazy vylíčeny bez chyb a nejasností. V případě, kdy je třeba nahrávku doplnit Komise poskytne vhodnou lhůtu. Dotazování může probíhat jak v rámci osobního slyšení před Generálním ředitelství pro hospodářskou soutěž, tak také prostřednictvím elektronických prostředků (telefonicky, emailem, eTrustEx). Obdobné principy platí i pro kontrolu na místě v podniku. Vyšetřovatel je oprávněn podávat stížnosti na průběh vyšetřování ke Komisi⁴⁵

Toto nařízení dále rozvádí postup při nakládání s citlivými informacemi, obchodním tajemstvím a obdobnými informacemi. Již bylo několikrát zmíněno, že není možné, aby měli neomezený přístup do vyšetřovacího spisu všichni účastníci řízení. Ochrana citlivých informací žadatele o shovívavost je jedna z hlavních zásad program leniency. Dále viz část citovaného nařízení. *Právo na přístup ke spisu se nevztahuje na obchodní tajemství, jiné důvěrné informace ani na interní dokumenty Komise a orgánů pro hospodářskou soutěž členských států. Rovněž se nevztahuje*

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ Úř. věst. L 123. Nařízení Komise (ES) č. 773/2004 o vedení řízení Komise podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES. 27. 4. 2004.

na korespondenci mezi Komisí a orgány pro hospodářskou soutěž členských států nebo těmito orgány navzájem, pokud je obsažena ve spise Komise.⁴⁶

4.3. eLeniency – elektronický portál programu shovívavosti

Vlivem rozvoje informačních technologií Komise vytvořila novou metodu žádosti o shovívavost. Jedná se o informační systém, který má poskytnout podnikům, nebo jejich právním zástupcům jednoduší přístup k podání žádosti o shovívavost při zachování stávajících principů. Ač je systém přístupný pouze v Anglickém jazyce, samotný obsah žádosti může být v jakémkoli z úředních jazyků Společenství, tak jak je tomu pravidlem. Přístup do informačního systému je možný po snadné registraci na webových stránkách eLeniency. Mezi hlavní výhody toho systému patří. Šifrovaná forma komunikace mezi podnikem a Generálním ředitelstvím pro hospodářskou soutěž. Možnost podání žádosti prostřednictvím systému v libovolný čas, informační systém je přístupný nepřetržitě. Možnost nahrání všech potřebných důkazů a dokumentů vztahujících se k žádosti. eLeniency zároveň slouží ke komunikaci se zástupci Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž, kteří prostřednictvím systému mohou žádat dodatečné informace. Samozřejmostí je naprostá diskrétnost a nevystopovatelnost žadatele třetími osobami. Po odeslání žádosti prostřednictvím systému žadatel obdrží potvrzení o přijetí žádosti s elektronickým razítkem. Jak již bylo několikrát zmíněno, datum a čas doručení žádosti o shovívavost je v programu klíčová. Mezi nevýhody řádím, že žádost musí být zpracována a odeslaná v jeden den a je na ní potřeba pracovat nepřetržitě. Systém neumožňuje mezeitímní uložení rozpracované žádosti, celkový čas na vypracování žádosti činí 12 hodin, z těchto důvodů je žádoucí, aby zástupci podniku měli řádný obsah žádosti a důkazy v podporovaných formátech.⁴⁷

Veškeré dokumenty nahrávané přes systém eLeniency by měly splňovat kritéria určená Komisí. Obdobně jako u podávání žádosti formou slyšení se předpokládá, že většina důkazů bude v podobě strojově čitelných dokumentů ve formátu PDF. Ostatní druhy formátu dokumentů jsou připuštěny, pokud důkazy

⁴⁶ Úř. věst. L 123. Nařízení Komise (ES) č. 773/2004 o vedení řízení Komise podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES. článek 15. 27. 4. 2004.

⁴⁷ eLeniency, oficiální stránky Komise, [online], dostupné z: <https://ec.europa.eu/competition/cartels/leniency/eleniency.html>

není možné předat jinak, například se jedná o databáze, které by měly splňovat formát xlsx. V případě, že žadatel bude připojovat k žádosti audio nahrávky, musí je opatřit jejich přepisem do tištěné podoby. Veškeré dokumenty by měly být logicky tříděny, přílohy číslovány a nemohou být dodatečně šifrovány. Nepovolení formáty systém eLeniency nepřijme. Celkově lze nahrát až 1 450 dokumentů o celkové maximální velikosti 4,95 GB.⁴⁸ Využití systém je pro žadatele o shovívavost dobrovolné, nicméně v období psaní této diplomové práce bych ho z důvodu pandemie doporučoval.

Systém lze využít i pro případy narovnání. Komise ve své poslední dostupné výroční zprávě z roku 2019 ohledně stavu hospodářské soutěže ve Společenství konstatuje, že eLeniency zaznamenalo velký úspěch a hojná využívanost instrumentu lze předpokládat i do budoucna.

⁴⁸ Pokyny pro přípravu a nahrávání podpůrných dokumentů v eLeniency, [online], dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/cartels/leniency/eleniency_guidance_document.pdf

5. Narovnání jako ukončení kartelové dohody v EU

Narovnání nebo také *Settlement* je procesním instrumentem kartelového práva rozdílného od programu shovívavosti. Program shovívavosti je zaměřen na odhalování kartelů jejich účastníky a poskytuje jim odměny ve formě imunity nebo snížení pokuty podle přidaného hodnoty poskytnutých důkazů a pořadí jejich podání. Naopak narovnání se zaměřuje na zjednodušení přijetí rozhodnutí Komise. A to způsobem, kdy podnik uznáním výše pokuty předloženého Komisí se vzdá některých procesních práv výměnou za 10 % snížení pokuty. Cílem tohoto narovnání je ušetření nákladů a zvýšení efektivnosti vymáhání kartelového práva, tím, že se sníží počet sporů před SDEU.⁴⁹ V řízeních ohledně kartelu se nevylučuje použití kombinace programu shovívavosti ve fázi vyšetřovací a narovnání v části přijetí rozhodnutí Komise.

Jednání o narovnání iniciuje Komise, ze strany kartelistů není právní nárok na narovnání, pokud mu nebude nabídnuto ze strany Komise. Komise vždy pečlivě zvažuje, zda vyšetřovaný případ může ukončit narovnáním. Zde je patrný rozdíl od programu shovívavosti, který zakládá žádost ze strany kartelistů směrem ke Komisi předložením důkazů s přidanou hodnotou. Podání žádosti o shovívavost je po nabídnutí narovnání ze strany Komise neúčinné a přihlíží se k němu jako by nikdy neproběhlo. Narovnání nemá povahu dohody o vině a trestu, jak jsme zvyklí z českého právního řádu. Kartelista může pouze akceptovat předložené závěry Komise. Obdobně je na tom i snížení pokuty, která je fixní, 10 %. Nedochozí k žádnému druhu dohadovacího řízení.

V případě kdy podnik vstoupil do zdárného jednání o narovnání následuje formální podání žádosti ve kterém podnik předloží, *(i) jasně a jednoznačně uznání odpovědnosti stran za protiprávní jednání souhrnně popsané, pokud jde o jeho cíl, možné provedení, hlavní skutečnosti, jejich právní kvalifikaci, včetně úlohy strany a dobu trvání účasti na tomto protiprávním jednání v souladu s výsledky jednání o narovnání; (ii) maximální výše pokuty, kterou strany předpokládají, že bude Komisí uložena a kterou by strany v rámci narovnání přijaly; (iii) potvrzení stran, že byly dostatečně informovány o námitkách, které Komise zamýšlí proti nim vznést a že jim byla dána dostatečná možnost, aby Komisi sdělily svá stanoviska; (iv)*

⁴⁹ JONES, Alison a SUFRIN, B. E. EU competition law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], 2016. s. 957.

potvrzení stran, že s ohledem na výše uvedené nezamýšlí požádat o přístup ke spisu nebo o to být znovu slyšen při slyšení, pouze pokud jejich návrh na narovnání není Komisí zohledněn v prohlášení o námitkách a v rozhodnutí; (v) souhlas stran s tím, že obdrží prohlášení o námitkách a konečné rozhodnutí podle článků 7 a 23 nařízení (ES) č. 1/2003.⁵⁰ Pokud Komise jedná o narovnání s více podniky, jsou tyto jednání oddělena a jejich pořadí určuje Komise.

Přínos pro Společenství je jednoznačný, Komise narovnáním urychluje řízení, snižuje finanční náročnost celého vyšetřování. Z těchto důvodů se může věnovat většímu množství případů, než by Komise mohla bez institutu narovnání. Narovnání je pro podnik též výhodné vzhledem k snížení pokuty. V případě že podnik využije jak programu shovívavosti, tak narovnání dosáhne rychlého a přívětivějšího řešení celého protisoutěžního jednání. V případě prokázání viny před evropským soudem podniky odcházejí z vyšším základem pokuty, než kdyby využily ve stejném případě narovnání.⁵¹ Dále se domnívám, že narovnání má lepší mediální obraz než rozsudek, směrem akcionářům podniku či veřejnosti.

⁵⁰ Úř. věst. C 187/01, Oznámení Komise o postupu při narovnání s cílem přijmout rozhodnutí podle článků 7 a 23 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 v případech kartelů, 2. 7. 2008.

⁵¹ JONES, Alison a SUFRIN, B. E. EU competition law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], 2016. s. 958.

6. ECN – Evropská soutěžní síť

Evropská soutěžní síť ECN (Europien Competition Network), byla založena v rámci nařízení Komise 1/2003 jako fórum spolupráce národních antimonopolních úřadů a Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž s cílem lépe chránit články 101 a 102 SFEU. Mezi klíčové parametry spolupráce patří, (i) informování členů sítě o nových případech, (ii) pokud je potřeba koordinovat vyšetřování napříč jednotlivými státy Společenství; (iii) napomáhat jednotlivým členům s vyšetřováním; (iv) vyměňovat si důkazy a informace; (v) konzultovat problematiku hospodářské soutěže ve Společenství.

6.1. Místní příslušnost

V případě kartelové dohody s přeshraničním prvkem je třeba určit, který z antimonopolních úřadů je rozhodný k vyšetřování. Stěžejním principem je určení místní příslušnosti podle místa, na kterém došlo k převažujícímu narušení hospodářské soutěže. A také podle toho, který z dvou rozhodných antimonopolních orgánů je schopen účelněji opatřit důkazy. Z toho lze dovodit, že v případě žádosti o shovívavost jednomu ze dvou možných antimonopolních orgánů, se zároveň určí ten, který bude v budoucím vyšetřování disponovat použitelnějšími důkazy. U vyšetřování s přeshraničním prvkem se předpokládá dohoda dvou antimonopolních orgánů na společném postupu a určení vůdčí role jednoho z nich podle principů dohodou. Předpokladem řádného vyšetřování je jeho uzavření rozhodnutím pouze jedním z příslušných antimonopolních orgánů. V případě, že se dotčené orgány neshodnou na určení jejich příslušnosti, budou členové Evropské soutěžní sítě nápomocni při uzavření dohody. Pokud i tak nedojde ke shodě vyšetřování převezme Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž. Vzhledem i k úspěšnosti celého projektu leniency programu se Komise každý rok potýká s velkým množstvím případů narušení hospodářské soutěže. Proto je třeba rozdělit méně obtížné případy kartelových dohod mezi ostatní příslušné antimonopolní orgány. Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž je místně příslušné k vyšetřování zakázaných dohod především pokud zásah do trhu probíhal ve třech a více zemích

Společenství.⁵² Cílem spolupráce je dosáhnout maximální efektivity při vymáhání článku 101 a 102 SFEU a zachování konkurenčního prostředí na vnitřním trhu.

6.2. Modelový program leniency

Modelový program ECN je stěžejním soft law předpisem v rámci soutěžního práva Společenství.⁵³ Aktuálně je představen ve své druhé zrevidované verzi z 2012, první verze byla vydána v roce 2006. Cílem modelového programu shovívavosti je sladit vnitrostátní úpravu žádostí o imunitu, která se dříve značně lišila. Jádrem této problematiky spočívá v decentralizované správě jednotlivých antimonopolních úřadů. Jen Komise má pravomoc ochrany před sankcemi v rámci Společenství, tedy jednotlivé antimonopolní úřady nemohou v rámci podané žádosti o shovívavost ochraňovat kartelistu v jiném státě Společenství. Pro maximální užitek je třeba, aby v případě že žádost o shovívavost není podávána přímo Komisi, ale některému z národních antimonopolních úřadů, žadatel podal žádost ke každému jednotlivému z nich, na jejichž území měla zakázaná dohoda účinek. Z těchto důvodů je žádoucí, aby jednotlivé programy shovívavosti v rámci společenství měly stejné podmínky.^{54,55}

6.2.1. Podmínky modelu

Modelový program shovívavosti předpokládá dělení do typů, jak již bylo obdobně zmíněné v předchozích částech práce. Prvním typem je žádost o imunitu. Která se dále dělí na dvě skupiny podle povědomosti antimonopolního úřadu o kartelu. Typ 1A předpokládá, že žadatel upozorňuje na kartel, o kterém antimonopolní úřad nevěděl. Podmínky jsou následující. Žadatel jako první předloží důkazy prokazující zakázanou kartelovou dohodu, které povedou k zdárnému vyšetřování a poskytnou premisu kontroly v prostorách podniků.

⁵² Společné prohlášení Rady a Komise o fungování sítě antimonopolních úřadů, 15435/02, [online], Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/ecn/joint_statement_en.pdf

⁵³ TICHÝ, Luboš, Petra JOANNA PIPKOVÁ a Miloš KOCÍ. Program shovívavosti (leniency) – nové paradigma v českém právu hospodářské soutěže – podstata a dílčí bilance. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2019, 158(9), s. 266.

⁵⁴ TICHÝ, Luboš, Petra JOANNA PIPKOVÁ a Miloš KOCÍ. Program shovívavosti (leniency) – nové paradigma v českém právu hospodářské soutěže – podstata a dílčí bilance. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2019, 158(9), s. 265.

⁵⁵ Často kladené otázky – ECN – leniency, [online], Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/ecn/mlp_2012_faq_en.pdf

Součástí žádosti jsou následující údaje, název a adresa žadatele; názvy a adresy ostatních účastníků kartelu; úplné a pravdivé vyličení fungování kartelu s tím, že je uvedeno, jakých produktů, na jakém území, v jakého časového úseku se zakázaná dohoda týkala. Tyto důkazy musí být v držení žadatele. V neposlední řadě údaj o tom, zda bylo o shovívavost žádáno, nebo bud žádáno v budoucnu u jiného antimonopolního úřadu, či Komise.⁵⁶

Druhým podtypem 1B lze dosáhnout plné imunity v případě, že dotčený antimonopolní úřad si je vědom existence kartelové dohody, ale do podání žádosti neshromáždil dostatečný počet důkazů, aby proti kartelu zasáhl a provedl šetření na místě. Rozsah žádosti zůstává stejný a obsah důkazů opět musí být dostačující k usvědčení kartelu z narušení hospodářské soutěže. V obou případech se doporučuje, že podnik, který ostatní podniky donutil k účasti na dohodě, nemůže imunitu získat.⁵⁷

Druhým typem je typ 2, který uděluje možnost snížení pokuty žadateli v případě poskytnutí důkazu s významnou hodnotou. A zároveň antimonopolní úřad v době podání žádosti o shovívavost podle typu 2 tento důkaz neměl k dispozici. V případě více žadatelů, který typ 2 připouští, se doporučuje snížení odstupňovat podle jejich pořadí. Dále se doporučuje, aby snížení nepřekračovalo 50 %.⁵⁸

Další podmínky, které by měli splnit všichni žadatele, bez ohledu na typ shánivosti jsou následující, (i) poskytnout veškeré důkazy o kartelu antimonopolnímu úřadu, které má žadatel v držení; (ii) neprodleně odpovídat na doplňující otázky antimonopolnímu úřadu v průběhu řízení, býti celkově nápomocný při vyšetřování; (iii) žadatel zajistí dostupnost zaměstnanců a bývalých zaměstnanců podniku k potřebám vyšetřujícího antimonopolní úřadu; (iv) nemařit vyšetřování pozměňováním nebo likvidací důkazů, (v) neoznámí ostatním soutěžitelům, že probíhá vyšetřování kartelové dohody, pokud k tomu nebude antimonopolním úřadem přímo zmocněn.⁵⁹

⁵⁶ ECN modelový leniency program, 2012, [online], Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/ecn/mlp_revised_2012_en.pdf

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

6.2.2 Zhodnocení

Modelový program shovívavosti vypracovaný v rámci ECN má nepopíratelný pozitivní vliv na vyšetřování kartelových dohod a uplatňování imunity napříč Společenstvím. Klíčovým nástrojem je podání souhrnné žádosti o shovívavost všem dotčeným antimonopolním úřadům, s tím že lze využít i jednotného formuláře žádosti, který ji mimo jiné dostupný na internetových stránkách ECN. Dle tohoto vzorového formuláře se může žadatel zorientovat ohledně neopominutelných náležitostí žádosti o shovívavost.⁶⁰ Pro zjednodušení souhrnné žádosti lze podání uskutečnit i v anglickém jazyce, ovšem některé antimonopolní úřady požadují současně podání i úředního překladu do úředního jazyka dané země. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže se řadí k jedinému národnímu úřadu nových členských států Společenství, který akceptuje v případě podání souhrnné žádosti o shovívavost, pouze provedení žádosti v anglickém jazyce.⁶¹ Tuto skutečnost hodnotím pozitivně vzhledem k velikosti soutěžního trhu České republiky, kdy lze předpokládat, že kartelová dohoda s přeshraničním prvkem se bude z velké části týkat zahraničních nadnárodních podniků, kterým podání souhrnné žádosti o shovívavost v angličtině usnadní celkový proces získání imunity nebo snížení pokuty.

⁶⁰ Memorandum Komise, ECN vylepšuje modelový leniency program, MEMO/12/887 [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_12_887

⁶¹ Přehled antimonopolních úřadů akceptujících souhrnnou žádost o shovívavost, [online], Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/ecn/mlp_2012_language_regime_en.pdf

7. Významná judikatura SDEU

7.1. Výše snížení pokuty v rámci programu shovívavosti – případ cholinchlorid

7.1.1. Okolnosti případu

Podstatou zakázané dohody bylo následující porušení soutěžních pravidel dle článku 101 SFEU, jednání ve vzájemné shodě sestávajících ze stanovování cen, rozdělování trhů a úkonů ve vzájemné shodě vůči soutěžitelům v odvětví cholinchloridu. Jedná se o druh vitamínu B, používá se zejména v průmyslu výživy zvířat, nebo také jako základ pro potravinový doplňky z oblasti farmacie. Tyto zakázané dohody směřovaly k podstatnému zvýšení světových cen cholinchloridu a rozdělení trhu severoamerický a evropský. Předmět vyšetřování byla jen část kartelové dohody na území EHP. Účastníci kartelu byli následující společnosti BASF AG, UCB SA a pět společností skupiny Akzo Nobel, kteří mezi lety 1994 – 1998, pravidelně zvyšovali cenu cholinchloridu a rozdělovali si zákazníky. Žádost o shovívavost podala americká společnost Bioproducts, nepřímý účastník evropské větve kartelu, do té doby neměla Komise žádné informace o kartelu. Společnosti Bioproducts byla udělána plná imunita dle první kategorie tehdejší leniency programu, podniky BASF AG a UCB SA požádaly dle druhé kategorie o snížení pokuty. Význam tohoto judikátu pramení z nároku na určení výše snížené pokuty v rámci leniency programu ze strany žadatele.

Podniku BASF AG byla pokuta snížena o 20 % z celkové možného rozmezí 20 – 50 %, ten považoval výši snížení za nedostačující a obrátil se na SDEU společně s dalšími žalobními důvody. Je vhodné připomenout zásady programu shovívavosti blíže rozvedené v předchozí části práce. Tedy že podnik může být v dodatečné kategorii odměněn odpuštěním části pokuty za předpokladu, že spolupracuje na vyšetřování s Komisí a předloží významné důkazy o kartelu. Komisi v tomto případě nebyly poskytnuty významné důkazy, a proto byla hranice snížení pokuty stanovena v dolní hranici.

Viz blíže výňatky z rozhodnutí T-101/05 SDEU, (...) *BASF má za to, že snížení o 20 %, které jí bylo uděleno na základě bodu D sdělení o spolupráci z roku 1996 (viz bod 22 výše) je s ohledem na rozsah její spolupráce příliš nízké. Za použití zásady proporcionality měla Komise povinnost poskytnout snížení přiměřená míře spolupráce jednotlivých podniků. Podle ustálené praxe Komise měla BASF nárok na snížení o 10 %, jelikož nezpochybnila věcnou správnost jí přičítaných*

skutečností. Z toho vyplývá, že její brzká, úplná a dobrovolná spolupráce ve formě jiné než nezpochybnění skutkových zjištění zasluhuje podstatně větší snížení než poskytnutých 10 %. (...) ⁶², k tomu se soud blíže vyjádřil a potvrdil názor Komise, že předložení důkazy v žádosti o shovívavost nedosahovaly potřebné kvality pro přiznání vyššího snížení pokuty, (...) Přitom ačkoli uvedené důkazy potvrzují spáchání protiprávního jednání, a proto spadají do působnosti bodu D sdělení o spolupráci z roku 1996, jejich předložení je nicméně okrajové, s ohledem na rozsah a podrobnou povahu skutečností uvedených Komisí v oddíle 1.4 oznámení námitek, a poté v bodech 63 až 121 odůvodnění rozhodnutí s cílem popsat skutkové okolnosti projednávané věci. (...) ⁶³.

7.1.2. Zhodnocení

Program shovívavosti je účinným nástrojem pro odhalování zakázaných dohod. Atraktivita pro podniky spočívá především v udělení imunity nebo snížení pokuty. Avšak podniky musí svojí činností dostatečně přispět k vyšetřování kartelu a nemohou spoléhat, že pouhé oznámení zakázané dohody dostičuje k získání odměny ve formě imunity nebo snížení pokuty.

V řízení s podnikem BASF AG bylo soudem potvrzeno, že poskytnutá informace o kartelu musí obsahovat významnou přidanou důkazní hodnotu, která není Komisi dosud známa. ⁶⁴ Tato podmínka nenarušuje legitimní očekávání, které žádost o shovívavost nabízí. V postupných revizích programu se tento požadavek výrazněji upřesnil.

7.2. Vztah vnitrostátního a unijního programu shovívavosti

– případ Schenker

7.2.1. Okolnosti případu

V Rakousku v roce 1994 byla založena konference zasilatelů sběrných nakládek (dále jen „SSK“), která sdružovala podniky z oblasti logistiky s cílem poskytovat zasilatelům a konečným uživatelům lepší podmínky sběrných nakládek. Uvedený kartel byl schválen národním antimonopolním úřadem jako nevýznamný

⁶² Rozsudek SDEU ze dne 12. prosince 2007 ve věci BASF v. Commission, T-101/05.

⁶³ Rozsudek SDEU ze dne 12. prosince 2007 ve věci BASF v. Commission, T-101/05.

⁶⁴ EZRACHI, Ariel. EU competition law: an analytical guide to the leading cases. Sixth edition. Oxford: Hart, 2018. s. 603.

pro hospodářskou soutěž. V tomto bylo SSK utvrzováno i ze strany poradní advokátní kanceláře. V roce 2005 vstoupila v platnost nová rakouská úprava hospodářské soutěže vycházející z evropského práva. V roce 2007 proběhla kontrola ze strany Komise u některých členů SSK z důvodu podezření narušení hospodářské soutěže podle článku 101 SFEU. Následně v roce 2010 došlo k podání rakouským antimonopolním úřadem k stvrzení rozhodnutí soudem, že společnost Schenker & Co. AG porušila hospodářskou soutěž jako účastník kartelu, ale s tím že splnila podmínky národního programu shovívavosti a dosáhla plné imunity. Ostatní účastníci kartelu se u soudu domáhali zamítnutí návrhu antimonopolního úřadu a odkazovali na původní povolení kartelu.

Rakouský soud řízení pozastavil a podal dvě předběžné otázky SDEU. *Mohou být jednání podniku v rozporu s článkem 101 SFEU sankcionována pokutou, pokud dotyčný podnik mylně pokládal své jednání za legální a tento omyl mu nelze vytkat?*⁶⁵ A druhou podstatnější ve vztahu k programu shovívavosti. *Jsou vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž oprávněny konstatovat, že se podnik účastnil kartelové dohody porušující unijní právní předpisy v oblasti hospodářské soutěže, jestliže mu nelze uložit peněžitou pokutu, neboť podal žádost o shovívavost?*⁶⁶

Druhá předběžná otázka rozvíjí vztah národního programu shovívavosti a toho poskytovaného Komisí. SDEU zaujal stanovisko, že pokud byly splněny podmínky pro program shovívavosti Komise při aplikaci národního programu shovívavosti lze imunitu v plném rozsahu uznat. A to zhodnotil ve svém rozhodnutí. *Článek 101 SFEU, jakož i článek 5 a čl. 23 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích [101 SFEU] a [102 SFEU], musí být vykládány v tom smyslu, že v případě, že se prokáže jednání v rozporu s článkem 101 SFEU, mohou se vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž výjimečně omezit na konstatování tohoto protiprávního jednání a přitom neuložit pokutu, jestliže se dotyčný podnik zúčastnil vnitrostátního programu shovívavosti.*⁶⁷

⁶⁵ Rozsudek SDEU ze dne 18. června 2013 ve věci Bundeswettbewerbsbehörde a Bundeskartellanwalt v. Schenker & Co. AG a další, C-681/11.

⁶⁶ Rozsudek SDEU ze dne 18. června 2013 ve věci Bundeswettbewerbsbehörde a Bundeskartellanwalt v. Schenker & Co. AG a další, C-681/11.

⁶⁷ Rozsudek SDEU ze dne 18. června 2013 ve věci Bundeswettbewerbsbehörde a Bundeskartellanwalt v. Schenker & Co. AG a další, C-681/11.

7.2.2. Zhodnocení

SDEU ve svém výroku potvrdil praxi, které se snaží docílit i ECN a zároveň je v souladu se zásadou *ne bis in idem*. Systém leniency programu by byl pro podniky nespravedlivý, pokud by uplatnění u národního antimonopolního úřadu a získání imunity nebylo použitelné i ve vztahu ke Komisi. Toto rozhodnutí podtrhuje nutnost spolupráce všech států Společenství na propojení systému, nebo alespoň navzájem kompatibilních programech shovívavosti.⁶⁸

7.3. Přístup k informacím programu shovívavosti – případ Donau Chemie

AG

7.3.1 Okolnosti případu

Rakouský antimonopolní úřad udělil se souhlasem soudu podniku Donau Chemie a dalším podnikům pokutu ve výši 1,5 milionu euro za kartelovou dohodu velkoobchodních cen tiskařské chemie. Kartel byl odhalen v rámci rakouského programu shovívavosti. Sdružení tiskařů se u rakouského soudu domáhala zpřístupnění soudního spisu kartelové dohody, včetně dokumentů souvisejících s žádostí o shovívavost, aby přezkoumalo svůj případný nárok na náhradu škody vzniklé kartelem.

Rakouská úprava hospodářského práva neumožňovala přístup do spisového materiálu třetím osobám bez souhlasu všech účastníků řízení. Tento souhlas nebyl podnikem Donau Chemie AG ani ústními kartelistů dán. Vzhledem k judikatuře ve věci Pfleiderer si rakouský soud nebyl jistý zda národní úprava neodporuje evropskému právu a pro položil předběžnou otázku. Viz také (...) *ustanovení unijního práva v oblasti kartelových dohod nebrání tomu, aby osobě byly zpřístupněny dokumenty týkající se řízení o shovívavosti vedeného s osobou, která porušila unijní právo hospodářské soutěže. Při neexistenci závazné unijní právní úpravy v dané oblasti členskými státy přísluší stanovit a uplatňovat vnitrostátní pravidla ohledně práva osob poškozených kartelovou dohodou na přístup k dokumentům týkajícím se řízení o shovívavosti (...)*⁶⁹.

⁶⁸ EZRACHI, Ariel. EU competition law: an analytical guide to the leading cases. Sixth edition. Oxford: Hart, 2018. s. 604.

⁶⁹ Rozsudek SDEU ze dne 6. června 2013 ve věci Bundeswettbewerbshörde v. Donau Chemie AG a další, C-536/11.

SDEU při posuzování předběžné otázky odkazoval na nutnost posouzení národním soudem dvou hledisek v každém případě o žádosti o informace v hospodářsko-soutěžní problematice. Vnitrostátní soud musí najít v rámci přiměřenosti rovnováhu mezi právem na náhradu škody a ochranou v rámci programu shovívavosti. V rámci programu shovívavosti je legitimní očekávání žadatele, že kvůli principu sebeobviňování bude podanými informacemi zacházeno šetrně a nebudou poskytnuty třetím stranám k náhradě škody. V opaku s touto zásadou je část rozhodnutí, (...) *Jedině existence rizika, že daný dokument může konkrétním způsobem poškodit veřejný zájem na účinnosti vnitrostátního programu shovívavosti, může odůvodnit odepření přístupu k tomuto dokumentu.* (...) ⁷⁰. A proto výrok SDEU zněl následovně: *Unijní právo, konkrétně zásada efektivity, brání ustanovení vnitrostátního práva, které podmiňuje povolení k nahlédnutí do dokumentů ve spisu, jenž se vztahuje k vnitrostátnímu řízení vedenému podle článku 101 SFEU, včetně dokumentů poskytnutých v rámci programu shovívavosti, udělované třetím osobám, které nejsou účastníky tohoto řízení a hodlají podat žaloby na náhradu škody proti účastníkům kartelu, jednotným souhlasem všech účastníků uvedeného řízení, aniž ponechává vnitrostátním soudům možnost zvážit dotčené zájmy.* ⁷¹

7.3.2. Zhodnocení

Vzhledem k nepříznivému významu výroku judikátu na program leniency došlo ze strany Komise k iniciování jednání o nové směrnice, která v konečném důsledku zajistilo ochranu žadatelů o leniency program. Směrnice 2014/104/EU zamezila přístupu žadatelů o informace prostřednictvím soudů. ⁷² Program shovívavosti jako nástroj odhalování zakázaných dohod je kompromisem veřejnoprávních a soukromoprávních nástrojů. V rámci programu shovívavosti převažuje veřejný zájem nad odhalení kartelu a narovnání tržního prostředí nad poskytnutím důkazů k náhradě škody. Dle mého názoru již tím, že podnik požádá o shovívavost a je daný kartel rozkryt, jsou tím poškození dostatečně informováni.

⁷⁰ Rozsudek SDEU ze dne 6. června 2013 ve věci Bundeswettbewerbshörde v. Donau Chemie AG a další, C-536/11.

⁷¹ Rozsudek SDEU ze dne 6. června 2013 ve věci Bundeswettbewerbshörde v. Donau Chemie AG a další, C-536/11.

⁷² ŠMEJKAL, Václav a DUFKOVÁ, Barbara. Průvodce aktuální judikaturou Soudního dvora EU k ochraně hospodářské soutěže: 77 rozsudků z let 2006-2015. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. s. 89.

A proto by měli být schopni výši škody prokázat z veřejně dostupných závěrů Komise nebo antimonopolních orgánů a není k tomu potřeba interních informací žadatele o shovívavost.

S obdobnou situací se musel vypořádat i Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, který do té doby umožňoval náhled do spisu správního řízení všem účastníkům.

8. Program shovívavosti v kontrastu se základními lidskými právy

Pro řádnou aplikaci programu shovívavosti je potřeba program porovnat s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a také s Listinou základních práv Evropské unie (dále jen „Listina EU“). Právní bezvadnost bude porovnána podle dotčených článků Úmluvy a Listiny EU. Vymáhání soutěžního práva zaručuje nařízení Komise 1/2003, nařízení se přímo odkazuje na Listinu EU, *Toto nařízení dodržuje základní práva a je v souladu se zásadami uznávanými zejména Chartou základních práv Evropské unie. Toto nařízení by proto mělo být vykládáno a používáno s ohledem na tato práva a zásady.*⁷³

8.1. Právo na spravedlivý proces

Všeobecně při vyšetřování hospodářské soutěže se postupuje tak, aby bylo zachováno právo na spravedlivý proces účastníku kartelu. V rozsudku Evropského soudu pro lidská práva bylo judikováno v případě Niemitz v Germany, že se právo na spravedlivý proces vztahuje kromě fyzických osob i na osoby právnické.⁷⁴

Z části dotčeného článku č. 6 vychází zásada *nemo textur*, tedy zákaz sebeobviňování, a to z principu, že každý má právo rozhodovat o své obhajobě a nemůže být nucen předkládat důkazy proti sobě.⁷⁵ Dále viz část dotčeného článku, (...) *Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva: být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu; mít přiměřený čas a možnost k přípravě své obhajoby; obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují; vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslechu svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě; mít bezplatnou pomoc tlumočnicka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem nebo tímto jazykem nemluví. (...)*⁷⁶.

⁷³ Úř. věst. L 1/1, 4.1.2003.

⁷⁴ ONES, Alison a SUFRIN, B. E. EU competition law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], 2016. s. 895.

⁷⁵ ONES, Alison a SUFRIN, B. E. EU competition law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], 2016. s. 896.

⁷⁶ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Obdobně se k tomu staví i Listina EU, (...) *Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem. Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován. Bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti. (...).*

8.1.1. Princip zákazu sebeobviňování v programu shovívavosti

Fungování programu shovívavosti stojí na požadavku shromáždění důkazů s dostatečnou přidanou hodnotou o podniku samotném a předání těchto informací Komisi. Zde stojí otázka k zamyšlení, zda v případě, že je podniku nabízena odměna za shromáždění důkazů splněna podmínka zákazu sebeobviňování? V samotných výzvách programu shovívavosti není zakomponovaná hrozba v případě, že podnik nebude s Komisí spolupracovat, tedy že programu vůbec nevyužije.

Jelikož program shovívavosti je postaven na principu odměny. Lze se důvodně domnívat, že nucení k podání žádosti dáno. Dle mého názoru je tomu tak i splněno v případě kdy podnik je nucen k podání žádosti o shovívavost nejistotou, zda jiný účastník kartelové dohody nepodá žádost o shovívavost dříve. Povinnost podniku, který podal žádost o shovívavost vzniká až v okamžiku podání žádosti. Kdy se zavazuje ke spolupráci s Komisí ve formě poskytování důkazů a dostupnosti k vyjádření.

Závěrem lze dodat, že program shovívavosti nepůsobí v rozporu se zásadou *nemo textur*.⁷⁷

8.2. Presumpce nevinny

Tato zásada vycházející též z článku 48 Listiny EU, a zní takto, *každý obviněný se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným*

⁷⁷ TICHÝ, Luboš, Petra JOANNA PIPKOVÁ a Miloš KOCÍ. Program shovívavosti (leniency) – nové paradigma v českém právu hospodářské soutěže – podstata a dílčí bilance. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2019, 158(9), s. 273.

způsobem. Každému obviněnému je zaručeno respektování práv na obhajobu.⁷⁸ Lze aplikovat ve vztahu k programu shovívavosti ve dvou rovinách. V případě, že podnik předběžně žádá o konzultaci o programu shovívavosti, musí na něj být pohlíženo dle zásady presumpce nevinoty, tím že dotčený podnik žádá o předběžnou konzultaci k programu neznámá, že porušil dotčené články 101 a 102 SFEU ohledně ochrany hospodářské soutěže. Až v případě, že na základě předložených důkazů rámci programu shovívavosti je učiněno konečné rozhodnutí Komisí, které potvrzuje přiznání na kartelu, tato podmínka odpadne.

V druhé rovině vyplývá právo na obhajobu, které též v programu shovívavosti umožněno a přímo zmíněno. Podnik se může nechat zastupovat v rámci programu dle svého vlastního uvážení.

8.3. Ochrana citlivých informací

Základem programu shovívavosti je i péče o obchodní tajemství a obdobné citlivé informace získané v žádosti. Pro musí Komise postupovat v souladu článkem č. 8 Listiny EU, *Každý má právo na ochranu osobních údajů, které se ho týkají. Tyto údaje musí být zpracovány korektně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného oprávněného důvodu stanoveného zákonem. Každý má právo na přístup k údajům, které o něm byly shromážděny, a má právo na jejich opravu. Na dodržování těchto pravidel dohlíží nezávislý orgán.*⁷⁹ Bez dodržování zásad pro ochranu osobních údajů, by ani řádně program shovívavosti nemohl fungovat. Ve veřejných částech rozhodnutí o kartelu Komise vždy řádně vynechává údaje o fyzických osobách, které byli účastny na jednáních kartelu. Obdobně je tomu i s podrobnými informacemi o druzích výrobku, způsobu logistiky a podobně, která je součástí obchodního tajemství. Právo na soukromí všech zaměstnanců podniků, kteří se účastnili vyšetřování zakázané dohody je nezadatelné.

Nikoliv obdobně tomu je při ochraně dobré pověsti, která byla účastníkům kartelové dohody zhoršena. Účastník kartelu se nemůže domáhat újmě na dobré pověsti, i přesto, že dobrovolně zapojil do programu shovívavosti a pomohl kartel

⁷⁸ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

⁷⁹ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

rozpustit. Příčinění žádostí o shovívavost v rámci odhalení kartelu nemůže odčinit protiprávní jednání zakázané dohody.⁸⁰

8.4. Ne bis in idem

Zásada ne dvakrát ve stejné věci se programu shovívavosti projevuje ochranou před pokutami, které Komise poskytuje. Kromě toho, že se jedná o všeobecnou zásadu v programu shovívavosti se projevuje jako další stimul k jeho využívání. V případě, že program shovívavosti je veden vnitrostátně a zároveň obsahuje přes hraniční prvek, mají zásady a nástroje položené ECN, ne bis in idem podpořit. Tato zásada se však nevztahuje na soukromoprávní nároky na náhradu škody způsobené kartelem.

8.5. Zhodnocení

Je přirozené, že program shovívavosti ze své netradiční podstaty přístupu k problému kartelů musí dostát kontroly ústavnosti. Do budoucna lze předpokládat upřesňování vzhledem k ochraně citlivých informací. Otázkou zůstává, jak program shovívavosti obstojí v protikladu k soukromoprávnímu vymáhání náhrady škody. Avšak je jisté, že ochrana obchodních tajemství musí být do určité míry zachována, jinak by došlo k opadnutí zájmu o tento program.

⁸⁰ TICHÝ, Luboš, Petra JOANNA PIPKOVÁ a Miloš KOCÍ. Program shovívavosti (leniency) – nové paradigma v českém právu hospodářské soutěže – podstata a dílčí bilance. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2019, 158(9), s. 281.

9. Program shovívavosti v českém právním řádu

Program shovívavosti byl poprvé představen Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže 2001. Toto zveřejněná výzva neměla zákonnou oporu a mnoho kartelistů ji nevyužilo.⁸¹ V českém prostředí to lze chápat jako opodstatněné, jelikož program shovívavosti ještě před členstvím v Evropské unii představoval cizorodý a neznámý prvek v rámci ochrany hospodářské soutěže. Až do přijetí novely zákona o ochraně hospodářské soutěže v roce 2012, program shovívavosti aplikoval čistě jen doporučení vzniklá modelovým programem leniency ECN v rámci soft-law. Ve zmíněné novele zákona o ochranně hospodářské soutěže došlo k včlenění programu shovívavosti do § 22ba, na základě zákona došlo k upravení oznámení o programu shovívavosti do aktuálně platné podoby.

Obdobně jako u modelového programu shovívavosti ECN, rozlišuje ÚOHS dva typy shovívavosti, úplné upuštění od pokuty a výrazné snížení pokuty až do 50 %. V prvním typu je podmínkou předložení žádosti ve stanoveném rozsahu soutěžitelem jako prvním v pořadí, ve které přizná svoji účast na zakázané dohodě, nepřiměl k zakázané dohodě ostatní účastníky a ÚOHS nezahlásil do doby podání šetření na místě. Jako pozitivní vnímám, že ÚOHS v oznámení o programu shovívavosti dosti určitě definoval rozsah informací, které musí soutěžitel předložit. Jedná se především o *podrobný popis údajné kartelové dohody, včetně cílů, činností a způsobů jejího fungování, údajů o dotčených výrobcích a službách, o rozsahu území, na které se kartelová dohoda vztahovala, době jejího trvání a odhadovaných objemech trhu, který byl kartelovou dohodou ovlivněn; přesné údaje o kontaktech v rámci kartelové dohody.*⁸²

Ani typ 2 se příliš neliší od již představených programu shovívavosti. Aby soutěžitel dosáhl až na 50% snížení pokuty, nemusí být v podání žádosti první, ale musí přispět hodnotným důkazem pro potřebu vyšetřování deliktu ve správním řízení. Na pořadí podané žádosti avšak zaleží ve vztahu k rozložení snížení pokuty, kdy po každého dalšího soutěžitele se hranice posouvá následovně, *prvnímu soutěžiteli, který Úřadu poskytl informace a podklady představující významnou přidanou důkazní hodnotu, o 30 – 50 %; druhému soutěžiteli, který Úřadu poskytl*

⁸¹ BEJČEK, Josef a kol. Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 371.

⁸² Oznámení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. listopadu 2013 o aplikaci § 22ba odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže (program leniency)

informace a podklady představující významnou přidanou důkazní hodnotu, o 20 – 30 %; dalším soutěžitelům, kteří Úřadu poskytnou informace a podklady představující významnou přidanou důkazní hodnotu, až o 20 %.⁸³

I v české právní úpravě se promítá princip „narovnání“ jako způsobu ukončení správního řízení, pro ty účastníky řízení, kteří řádně spolupracovali. Toto snížení pokuty se vztahuje i na jiné delikty s oblastí hospodářské soutěže, zneužití tržní dominance anebo nepovolené realizace spojení soutěžitelů. Odměnou pro soutěžitele, který se přizná a pokuta je dostačující sankcí, ÚOHS sníží pokutu o 20 %.⁸⁴ Zde je patrný rozdíl oproti obdobnému institutu Komise, která snižuje pokutu o 10 %.

Rozdíl české úpravy spočívá dle mého názoru především ve větší orientaci na *bid-ridding*, tedy zakázané dohody v oblasti veřejných zakázek. I z těchto důvodů se v zákoně ochraně hospodářské soutěže vyskytuje sankce v podobě zákazu účasti na veřejných zakázkách v případě zakázaných dohod s nimi souvisejícími. K tomu je dobré podotknout, že program shovívavosti poskytuje v první kategorii odměnu ve formě neudělení takového zákazu. Příčiny důrazu zákona na *bid-ridding*, lze připočíst všeobecnému problému v zadávání veřejných zakázek v České republice, které často končí vyšetřováním ÚOHS.

Dalším specifickým českého programu shovívavosti je, že zahrnuje snížení pokuty, která by jinak byla poskytnuta orgánu veřejné správy.⁸⁵ Z toho lze dovodit, že česká právní úprava připouští zapojení orgánu veřejné správy do zakázané dohody narušující veřejnou soutěž.

⁸³ Oznámení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. listopadu 2013 o aplikaci § 22ba odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže (program leniency)

⁸⁴ BEJČEK, Josef a kol. Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 372.

⁸⁵ § 22ba, odst. 8., zákona 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

Závěr

Program shovívavosti potvrdil své místo jako nejdůležitějšího nástroje na odhalování zakázaných kartelových dohod. Od první výzvy prošel program shovívavosti řadou změn, které ovšem nezměnily jeho podstatu, ale došlo pouze k jeho upřesnění a rozšíření sporných částí, které se projeví v rozhodovací praxi SDEU. Úspěšnost programu je opřena o data o počtu odhalených kartelů ve statistikách Komise. Samotné změny, kterými program prošel, neměly takový důsledek v celkovém počtu odhalených kartelů jako jeho samotná existence.

Úspěšnost programu se opírá o nejistotu mezi kartelisty, vzniklou konspirací maximalizace užitku z věžňova dilema. Bez pochyby k tomu přispívá i poměrově vysoká odměna ve formě udělení plné imunity a ochrana před dalšími pokutami ze strany ostatních států společenství.

Nutná kooperace ochrany hospodářské soutěže se řádně projevuje v Evropské soutěžní síti.

K celkové atraktivnosti programu shovívavosti je potřeba splnit několik podmínek. Samotné udělení imunity musí být dostatečně určité a vycházet z jasně daných podmínek, které v rámci vývoje programu shovívavosti představený Komisi dostal. Kladně hodnotím zejména skutečnost, že evropský program shovívavosti řádně odměňuje i další žadatele než toho prvního. Z toho vyplývá, že cílem leniency programu není tolik potrestat kartelisty, kteří nepodali žádost jako první, ale cílem je v co možná nejkratší době nastolit ztracenou rovnováhu na trhu v Společenství. Bez možnosti spolupráce i pro ostatní kartelisty, by to dle mého názoru vedlo jen k neúměrnému pokračování v kartelu ostatními.

Hlavním rizikem, které jsem v rámci mého bádání pro program leniency vyhodnotil je přístup k obsahu řízení třetími subjekty. I přesto, že přístup poškozených z kartelové dohody ke spisovému materiálu není v plném rozsahu možný. Tato skutečnost může u některých kartelistů snižovat atraktivitu programu.

O celkové efektivnosti a úspěšnosti programu leniency není pochyb, Komise i přesto přichází s vylepšeními například ve formě eLeniency, což dělá podání žádosti a komunikaci s Komisi ještě přístupnější.

Kladně program hodnotím i vzhledem k základním právům a svobodám, i když je v tomto smyslu se spíše jedná o „základní práva podniků“. I do budoucna se domnívám, že z těchto standardů v rámci vymáhání porušení hospodářské soutěže nebude sleveno.

Seznam použité literatury

Monografie

- BEJČEK, Josef a kol. Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. xxvii, 383 s. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-547-3.
- DUROVIC, Mateja. European law on unfair commercial practices and contract law. First published. Oxford: Hart Publishing, 2016. xix, 214 stran. Modern studies in European law; volume 62. ISBN 978-1-78225-811-7.
- EZRACHI, Ariel. EU competition law: an analytical guide to the leading cases. Sixth edition. Oxford: Hart, 2018. lxxviii, 719 stran. ISBN 978-1-50992-037-2.
- FRESE, Michael J. Sanctions in EU competition law: principles and practice. Oxford: Hart Publishing, 2016. xxviii, 284 stran. Hart studies in competition law. ISBN 978-1-50990-703-8.
- JONES, Alison a SUFRIN, B. E. EU competition law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, [2016], ?2016. xcvi, 1274 stran. ISBN 978-0-19-872342-4.
- PETR, Michal. Vztah českého a unijního soutěžního práva. V Praze: C.H. Beck, 2018. xvi, 236 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-669-2.
- PIPKOVÁ, Petra Joanna. Rozsah odpovědnosti za škodu způsobenou porušením soutěžních pravidel EU. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. 198 stran. Prameny a nové proudy právní vědy; no. 58. ISBN 978-80-87975-06-0.
- STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondrej a PETR, Michal. Právo Evropské unie: Ústavní základy a vnitřní trh. Vydání první. Praha: Leges, 2017. 356 stran. Student. ISBN 978-80-7502-277-6.
- ŠMEJKAL, Václav a DUFKOVÁ, Barbara. Průvodce aktuální judikaturou Soudního dvora EU k ochraně hospodářské soutěže: 77 rozsudků z let 2006-2015. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. 230 stran. ISBN 978-80-87975-26-8.
- TICHÝ, Luboš et al. Evropské právo. 5., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2014. xlii, 756 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-546-6.

- TOMÁŠEK, Michal a kol. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. 496 stran. Student. ISBN 978-80-7502-184-7.
- TOMAŽIČ, Ivan et al. Ekonomie pro právníky. Upr. dotisk 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 306 s. ISBN 80-86473-36-8.
- WEATHERILL, Stephen. Law and values in the European Union. Oxford: Oxford University Press, 2016. xxxvi, 432 stran. Clarendon law series. ISBN 978-0-19-955727-1.

Dokumenty Komise

- Často kladené otázky – ECN – leniency, [online], Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/ecn/mlp_2012_faq_en.pdf
- ECN modelový leniency program, 2012, [online], Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/ecn/mlp_revised_2012_en.pdf
- eLeniency, oficiální stránky Komise, [online], dostupné z: <https://ec.europa.eu/competition/cartels/leniency/eleniency.html>
- Kartelová statistika Komise. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>
- Memorandum Komise, MEMO/02/23 [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_02_23
- Memorandum Komise, MEMO/06/357 [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_06_469
- Memorandum Komise, ECN vylepšuje modelový leniency program, MEMO/12/887 [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_12_887
- Podání ústní žádosti Generálnímu ředitelství pro hospodářskou soutěž [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/cartels/leniency/oral_statements_procedure_en.pdf
- Pokyny pro přípravu a nahrávání podpůrných dokumentů v eLeniency, [online], dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/cartels/leniency/eleniency_guidance_document.pdf

- Přehled antimonopolních úřadů akceptujících souhrnnou žádost o shovívavost, [online], Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/ecn/mlp_2012_language_regime_en.pdf
- Úř. věst. L 1/1, 4.1.2003,
- Úř. věst. 96/C 207/04. 18.7.1996
- Úř. věst. 2002/C 45/03. 19. 2. 2002
- Úř. věst. C 298/17. Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů. 8. 12. 2006
- Úř. věst. C 256/01. Změny v oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů. 5. 8. 2015
- Úř. věst. L 123. Nařízení Komise (ES) č. 773/2004 o vedení řízení Komise podle článků 81 a 82 Smlouvy o ES. 27. 4. 2004.
- Úř. věst. C 187/01, Oznámení Komise o postupu při narovnání s cílem přijmout rozhodnutí podle článků 7 a 23 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 v případech kartelů, 2. 7. 2008.
- Společné prohlášení Rady a Komise o fungování sítě antimonopolní úřadů, 15435/02, [online], Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/ecn/joint_statement_en.pdf

Jiné prameny

- Listina základních práv Evropské unie
- Smlouva o fungování Evropské unie
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- Zákon o ochraně hospodářské soutěže, 143/2001 Sb.

Judikatura

- Rozsudek SDEU ze dne 12. prosince 2007 ve věci BASF v. Commission, T-101/05.
- Rozsudek SDEU ze dne 18. června 2013 ve věci Bundeswettbewerbsbehörde a Bundeskartellanwalt v. Schenker & Co. AG a další, C-681/11.
- Rozsudek SDEU ze dne 6. června 2013 ve věci Bundeswettbewerbsbehörde v. Donau Chemie AG a další, C-536/11.

Další zdroje

- Doporučení poradenských společností a profesních komor [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/cartels/legislation/leniency_consultation.html
- Oznámení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. listopadu 2013
- aplikaci § 22ba odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže (program leniency)
- Přibývá kauz, které končí dohodou o vině a trestu, žalobci čekají další růst — ČT24 — Česká televize. ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR — Česká televize [online]. Copyright © [cit. 24.03.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3258002-pribyva-kauz-ktere-konci-dohodou-o-vine-a-trestu-zalobci-cekaji-dalsi-rust>
- Provozování poštovních služeb | Český telekomunikační úřad. Český telekomunikační úřad [online]. Copyright © 2018 [cit. 21.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/postovni-sluzby-provozovani>
- TICHÝ, Luboš, Petra JOANNA PIPKOVÁ a Miloš KOCÍ. Program shovívavosti (leniency) – nové paradigma v českém právu hospodářské soutěže – podstata a dílčí bilance. Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2019, 158(9).

Summary

This diploma thesis aims to leniency policy in European Union cartel law. Topic is a zoomed in from different angles, including basics of economics and international cooperation. It sets goal to justify Commissions leniency programme as most effective tool to deal with hardcore cartels.

First chapter deals with basics of free market. Describes perfect and imperfect competition and it is focused failures of free market forbidden cartel agreements. Importance of fair competition is also discussed.

Second chapter follows up with meaning of leniency policy. And works with prisoners dilemma principle as important factor of successful leniency policy.

Third chapter holds core of this diploma thesis. Chapter introduces origin of leniency policy that is from United States. Describes adaptation of first leniency programme in European Economic Area. And continues to recent leniency programme.

Next chapter develops specific tools of leniency programme as such as oral hearing before Commission or web eLeniency tool which makes easier to apply for leniency. Afterwards is described leniency programme procedure. Cross border cooperation is not missed out, European Competition Network serve as good example of European Union integration.

In seventh chapter is shown how European Court of Justice adjusted leniency programme. Relation of basic human rights and leniency is also elaborated. Overall leniency programme justified its place as most effective tool to fight cartels.